{ اَلنَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ}. الاحزاب (۶)

پر مؤمنانو نبي عليه السلام د خپلو ځانونو څخه ډېر محبوب دی، او د پیغمبر عليه السلام کوروالاوې د هغو (یعني مؤمنانو) میندې دي.

د نبي (صلى الله عليه وسلم) د زیاتو مېرمنو

حکمتونه

لیکنه:

شکرالله (رسولي)

Ketabton.com

کال: ۱۹/۱/۱۳۹۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

عنوان | صفحه

مقدمه ... 4
لمړی برخه ... 5
مفاهیم او کلیات ... 5
دوهمه برخه ... 6
د ټېرو پیغمبرانو علیهم السلام د مېرمنو شمېر ... 6
لمړی: د سیدنا ابراهیم عليه السلام درې مېرمني لرلې ... 7
دوهم: د یعقوب عليه السلام مېرمني: ... 7
د مېرمنو زیاتوالی په یهودیت کښي ... 8
لمړی: د موسی عليه السلام د مېرمنو شمېر ... 8
دوهم: د داود عليه السلام د مېرمنو شمېر ... 8
دریم: سلیمان عليه السلام سل مېرمني لرلې ... 8
په نصرانیت کښي د زیاتو مېرمنو نکاح ... 9
دریمه برخه ... 11
د نبي عليه السلام د زیاتو مېرمنو حکمتونه ... 11
لمړی حقیقت ... 12
د محترم دوکتور مصطفی السباعي او د یو عیسوي تر منځ مباحثه ... 13
دوهم حقیقت ... 15
لمړی: تعلیمي حکمت ... 16
د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضي الله عنها پر علمیت د صحابه ؤ او تابعینو وینا وې ... 18
دوهم: تشریعي حکمت ... 20
دریم: ټولنیز حکمت ... 21
څلرم: سیاسي حکمت ... 22
پنځم: انساني حکمت ... 23

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم: د اسوه يې حسنې(يا ښه اقتداء) حکمت 24
الف- د عدل ویش 24
ب - د پيغمبرﷺ کومک د کور په کارو کښې 25
ج- خپلې مېرمنې نه وهل 25
د - د خپلو مېرمنو د وفات وروسته ورسره وفاء کول 25
هـ- له خپلو مېرمنو سره ساعتيرى او بازى كول 26
اووم شخصي حکمت 27
څلرمه برخه 29
د رسول اللهﷺ سره د امهات المؤمنين نکاحوي او تر څنګ يې مصلحتونه 29
لمړی: ام المؤمنين خديجهرضي الله عنها 29
دوهم: ام المؤمنين سودهرضي الله عنها 30
دريم: ام المومنين عايشه صديقهرضي الله عنها 31
څلرم: ام المؤمنين حفصه بنت عمررضي الله عنها 33
پنځم: ام المؤمنين زينب بنت خزيمةرضي الله عنها 34
شپږم: ام المؤمنين ام سلمه هند المخزوميهرضي الله عنها 35
اووم: ام المؤمنين زينب بنت جحشرضي الله عنها 36
اتم: ام المؤمنين جويريه بنت الحارثرضي الله عنها 39
نهم: ام المؤمنين ام حبيبهرضي الله عنها 40
لسم: ام المؤمنين صفيهرضي الله عنها 41
يولسم: ام المؤمنين ميمونهرضي الله عنها 42
پایله 43
مصادر 44

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمه

الحمدلله وحده والصلاة والسلام علی من لا نبي بعده!

پدې کې شک نسته چې کفار په ځانګړي ډول یهود ،نصارا ، ملحدین او مستشرقین په هره زمانه کښې پر اهل حقو باندې مختلف تورونه لګوي، ددې لپاره چې خلګ ددې الهي مسیر څخه را وګرځوي، تر ټولو لمړی ددې الهي مسیر او الهي دین د پیغام رسونکو په ځانګړي ډول پر پیغمبرانو علیهم السلام باندې بې ځایه او غیر منطقي تورونه لګوي، او هدف یې یوزاې او یوزاې پر الهي وحي باندې الزام لګول دي، چې پدې لړ کې د نبيﷺ پر غوره شخصیت باندې دا تور لګوي چې ده ولې زیاتې مېرمنې په نکاح کړې دي؟، په داسې حال کښې چې امت ته څلور ښځې روا دي؟، او یا دا چې نعوذبالله دیﷺ زیات خواهش خوښونکی او د نفس تابع ؤ؟؟؟ او داسې نورې د حقیقت او واقعیت څخه لیرې شبهې، خو دا ددوی یو بې ځایه او غیر منطقي او خطا ایستونکې شبه ده چې نن ورځ زیات کفار او ځیني مسلمانان د دوی ددغه شبه تر اغیز لاندې راغلي او د کم علمۍ او د تحقیق د نه کولو له امله په شبه کې پراته دي، نو د یو با احساسه مسلمان په توګه مې وغوښتل چې د کفارو دغه بې بنسټه ادعا په نقلي او عقلي دلائلو جواب کړم، ځکه پر هر مسلمان دا فرض ده چې د دین په دفاع کې به د هیڅ طاقت څخه دریغ او سپما نه کوي، علمي جواب به ئې په علم ورکوي او مادي جواب به ئې بالمقابل ورکوي.

ددې لپاره چې د نوموړي موضوع حقیقت ښه روښانه سي نو نوموړی کتاب څلورو برخو ته ویشل شوی دی، لمړۍ برخه یې مفاهیم او کلیات دي، په دوهمه برخه کې د تېرو پیغمبرانو د مېرمنو و زیاتوالي ته اشاره کیږي، دریمه برخه کې د محمد مصطفی ﷺ د زیاتو مېرمنو حکمتونه بیانیږي او تر څنګ یې یو شمېر زیاتو اړوندو مهمو مسائلو ته هم اشاره کیږي، څلورمه برخه کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره د امهات المؤمنین مبارکې نکاحوي او تر څنګ ئې مصلحتونه بیان سوي دي.

نو زما حقیر او کم علمه بنده دا ناچیزه لیکنه تاسو په یوه لویه لیکنه حساب کړې، او که کومه نیمګړتیا او تیروتنه شتون ولري نو هیله کوم چې یادونه ئې راته وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمړۍ برخه

مفاهيم او کليات

الف: **تبني**

غير نسبي زوی په زويوالي نيول، او په حقوقو کښي د نسبي زوی او د غير نسبي ترمنځ فرق نه کول.

پخوا په عربو کښي دا عادت ؤ چي چا ته به يې وويل چي: " ته زما زوی يې" نو په حقيقي ډول به يې زوی باله، او په ټولو احکامو کښي به يې د نسبي زوی په سترګه ورته کتل، لکه واده، طلاق، د نکاح محرمات او مېراث....

ب: **تاخي**

غير نسبي ورور په وروروليۍ نيول، او بيا ټول هغه حقوق چي سکه ورور ته ورکول کيږي ده ته هم ورکول.

د جاهليت په زمانه کښي ځينو عربو به يو او بل ته ويل: " ته زما ورور يې" نو پدې خبري سره به هغه دده حقيقي ورور وګرځېدی، او هغه څه چي نسبي ورور ته حلال وه هغه به دې غيرنسبي ورور ته هم حلال وه او هغه څه چي نسبي ورور ته حرام وه هغه به غير نسبي ورور ته هم حرام وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه برخه

د تېرو پیغمبرانو علیهم السلام د مېرمنو شمېر

ددي عنوان څخه مطلب دادی چي یوازي نبيﷺ زیاتي میرمني نه دي کړي بلکه تېرو پیغمبرانو هم زیاتي مېرمني لرلي، بل دا چي یهود او نصارا پر تېرو پیغمبرانو ایمان لري او د تېرو پیغمبرانو واقعات او کړنلاري په انجیل او تورات کښي بیان سوې دي، او دوی پر تورات او انجیل ایمان لري، نو ځکه مو اول وغوښتل چي د تېرو پیغمبرانو د مېرمنو شمېر اول ذکر کړو تر څو خبره په پوره ډول واضح سي، یعني هغه پیغمبران چي تاسو ایمان وربانديي لری هم د زیاتو مېرمنو د لرلو څخه مستثنی او مستغني نه دي، بلکه دوی هم زیاتي مېرمني لرلي چي د زیاتو حکمتونو په اساس دا یو الهي اجازه ؤ چي دوی ته ورکړل سوې وه، نو له دې امله اول پدي عنوان باندي پیل کوو.

دا چي د تورات او انجیل څخه مخکي کوم ځانګړی کتاب شتون نه درلود، بلکه ځیني صحیفې وي چي پر پیغمبرانو علیهم السلام به نازلیدلې او همدارنګه ځیني تاریخي روایات هم شتون لري، خو په دې ټولو کښي داسي کوم روایت نسته چي د زیاتو میرمنو د کولو ممانعت او ناروا والی دې پکښي راغلي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمړی: د سیدنا ابراهیم ﷺ درې مېرمني لرلي:

الف- ابراهیم ﷺ لمړی د بي بي ساره رضي الله عنها سره نکاح کړې وه، چي د ساره رضي الله عنها څخه اسحاق ﷺ پیدا سو.

ب – بي بي هاجر رضي الله عنها، نوموړې بي بي د اسماعیل ﷺ مور وه.

ج- بي بي قثوره، د دې شپږ زامن وه، لکه: زمران، یقان، مدان، مدیان، اسباق، سنوخ.[1]

دوهم: د یعقوب ﷺ مېرمني:

یعقوب ﷺ څلور مېرمني درلودي، چي نمونه یې په لاندي ډول دي:

الف- لیاه: دا د پنځو اولادو مور وه لکه: سمون، لاوي، یهوده، اشکار او زبون.

ب- زلفه: دې دوه زامن لرل لکه: جد او آثر.

ج- راحیل: چي لدې میرمني څخه یې یوسف ﷺ او بنیامین پیدا سوي وه.

د- بلهمه: دا د دان او نفتای مور وه.[2]

---

[1] تعدد زوجات الرسول صلی الله علیه وسلم، ملك غلام مرتضی، ددي کتاب په حواله کتاب الخلق (۴/۱۶) کتاب الخلق (۱۵/۱۸) کتاب الخلق (۱۰/۲۵)کتاب الخلق (۲۹-۲۳/۲۹) کتاب الخلق (۲۳/۲۹) ص-(۱۵۲)، د چاپ موافق ، ناشر: مجلة الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، مکتبه شامله.

[2] مخکنی مرجع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مېرمنو زیاتوالی په یهودیت کښې

د ابراهیم ﷺ څخه وروسته موسی ﷺ د نبي او رسول په توګه راولیږل سو چي د ځان سره یې تورات کتاب هم درلود ، ، دا چي نن ورځ تورات تحریف سوی دی، او منسوخ دی او د عمل وړ نه دی، خو بیا هم ددې سره یې هغه احکام منل کیږي چي د قرانکریم او احادیثو سره سمون خوري، او کولایسو چي د مستشرقینو لپاره یې د دلیل په توګه راوړو.

لمړی: د موسی ﷺ د مېرمنو شمېر

موسی ﷺ د څلورو مېرمنو سره واده کړی ؤ:

ج- بي بي سفوره: دا د جیسون او عیزر مور وه.

ب- جبشیه.

ج- د قیني لور.

د – د حباب لور.[1]

دوهم: د داود ﷺ د مېرمنو شمېر

داود ﷺ د نهو بيبيانو سره واده کړی ؤ. لکه څنګه چي د صیموئیل نومي کتاب کښي راغلی دي، چي د داود ﷺ (۹) بيبياني لرلي، چي هلته يې نومونه او د اولادو نومونه هم راغلي دي.[2]

حتی دا هم ویل سوي دي چي داود ﷺ د ۹ کوروالاو څخه وروسته د ۹۹ کوروالاو سره نکاح کړې ده.[3]

دریم: سلیمان ﷺ سل مېرمني لرلې

په سلاطین نومي کتاب کښي راغلي دي چي د سلیمان ﷺ اوه سوه میرمني او درې سوه يې وينځياني لرلي.[4]

[1] تعدد زوجات الرسول الله صلي الله عليه وسلم، ص: (۴)، مکتبه شامله، نشرونکی: مجلة الجامعة الاسلاميه باالمدينه منوره، د چاپ موافق، په حواله: کتاب الخروج(۳۱/۲) کتاب القاضيون(۱۶/۱) کتاب القاضيون (۱۶/۴).

[2] تعدد زوجات الرسول صلى الله عليه وسلم، ص: (۴)په حواله: کتاب صيموئيل (۲۶/۲۳)، ناشر: مجلة الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة.

[3] موسوعة بيان الاسلام، محمد ربيع محمد الجوهري دويم قسم، د رسولانو بيان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شبهات، ج (۱) ص (۷۸) في ډي ايف، د همدې کتاب په حواله،(موسوعة الاسرة تحت رعاية الاسلام)، الشيخ عطيه صقر، ج (۶) ص (۴۱).

[4] تعدد زوجات الرسول صلى الله عليه وسلم، ص: (۴)، مکتبه شامله په حواله: کتاب سلاطين (۱۱/۳).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مگر په صحیح بخاري، صحیح مسلم او نورو د احادیثو په کتابونو کښې د رسول الله ﷺ حدیث شریف دی چې سلیمان عليه السلام سل ښځې لرلې، لکه څنگه چې ابوهریره رضي الله عنه د نبي ﷺ څخه روایت کوي چې رسول الله ﷺ وفرمایل: سلیمان عليه السلام د داود عليه السلام زوی وویل: چې نن شپه به زه خامخا د خپلو سلو یا نه نوي ښځو سره کوروالی کوم هره یوه به یو اولاد راوړي، او دا اولاد به د الله عزوجل په لار کښې جهاد کوي، یو ملگري یې ورته وویل: ان شاء الله ووایه، نو سلیمان عليه السلام ان شا الله و نه ویل، هېره یې سول، نو ددې کوروالی څخه وروسته یوه هم حامله نه سوه بیله یوې ښځې څخه چې هغې هم نیم اولاد راوړ، نو نبي ﷺ فرمایې چې زما دې په هغه ذات قسم وي چې زما نفس د هغه په لاس کي دی، کچیرې یې ان شاء الله ویلې وای نو خامخا به ټولې حاملې سوې وای او اولادونو به یې د الله عزوجل په لار کښې جهاد کولای.[1]

په نصرانیت کښې د زیاتو مېرمنو نکاح

انجیل هم د تېر کتاب یعني توارت مکمل کونکی ؤ، هغه څه چې تورات حرام گرځولي وه هغه یې همداسې حرام وگرځول او هغه څه چې یې حلال گرځولي وه هغه یې همداسې حلال پرېښول.[2]

لدې کبله عیسي عليه السلام خپل قوم ته وفرمایل: تاسو دا گمان مه کوئ چې زه هغه دین چې مخکنیو انبیاؤ راوړی دی نیمگړی کړم، بلکه زه د انبیاؤ د تېر دین مکمل کونکی یم.[3]

همدارنگه الله جل جلاله د عیسي عليه السلام همدغه قول په قرانکریم کي رانقل کړی دی، الله جل جلاله داسې فرمایې: ﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾.[4]

ژباړه: او عیسي عليه السلام د مریم رضي الله عنها زوی ویلي وه: اې بني اسرائیلو! زه تاسو ته د الله رالیږل سوی پیغمبر یم، د هغه تورات تصدیق کونکی یم چې زما څخه مخکي راغلی ؤ، او د یو پیغمبر زېری ورکونکی یم چې زما څخه به

---

[1] صحیح البخاري، محمد بن اسماعیل البخاري، کتاب الجهاد والسیر، باب: من طلب الولد للجهاد، او مسلم شریف، کتاب الایمان، باب الاستثناء.
[2] موسوعة بیان الاسلام، محمد ربیع محمد الجوهري دویم قسم، د رسولانو بیان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شبهات، ج (۱) ص (۷۹) في ډي ایف.
[3] موسوعة بیان الاسلام، محمد ربیع محمد الجوهري دویم قسم، د رسولانو بیان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شبهات، ج (۱) ص (۷۹) في ډي ایف کتاب په حواله: متی (۵:۱۷).
[4] سورت الصف، ۶ ایت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته راسي چي نوم به يې احمد وي، "- خو کله چي هغه (یعني محمد ﷺ) دوی ته له ښکاره څرګندو نښانو سره راغی، نو دوی وویل: "دا خو ښکاره جادو دی."[1]

نو لدې کبله ویلایسو چي عیسی علیه السلام هم د تېرو انبیاؤ په څېر د زیاتو میرمنو نکاح حرامه نکړه، او په انجیل کي داسي کوم صریح نص نسته چي د زیاتو کوروالا څخه دې یې ممانعت کړی وي.[2]

نو اوس دا خبره په صراحت سره کولایسو چي رسول الله ﷺ او اسلام د زیاتو مېرمنو پر روا والي باندي یوزای نه دی، بلکه تېرو ادیانو او پیغمبرانو هم داسي کړنه جایز بللي او عمل یې ورباندي کړی ؤ، خو ددې سره د بشر په لاس جوړ سوې وضعي قوانین د زیاتو مېرمنو کول ناجایز بولي چي پدې کړنې سره د عیسوي دین حکم هم حراموي.[3]

---

[1] پښتو ژباړه: تفسیر کشاف، سورت الصف ۶ ایت.

[2] موسوعة بیان الاسلام، محمد ربیع محمد الجوهري دویم قسم، د رسولانو بیان، د نبي علیه السلام د ژوند په اړه شبهات، ج (۱) ص (۷۹) في ډي ایف کتاب په حواله.

[3] مخکنۍ مرجع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه برخه

د نبيﷺ د زیاتو مېرمنو حکمتونه

مخکې له دې چې د نبيﷺ د زیاتو مېرمنو په حکمتونو پیل وکړو یوه خبره د یادونې وړ ده چې د مسلمانانو یقین او باور پدې دی چې د نبيﷺ هر قول، فعل او تقریر شرعي بڼه لري او یو الهي حکم دی، نو په دې اساس موږ په دې یقین لرو چې د نبيﷺ د زیاتو میرمنو کول یو الهي حکم ؤ، بیله چون او چرا یې منو او پدې کښې هیڅ شک او شبه نه کوو.

مګر نن ورځ یهود او مستشرقین پر اسلام باندي د سیلاب په شان را مات دي او د هرې خوا اسلام د مسلمانانو او نړیوالو په اذهانو کښې مشکوک معرفي کوي، او پر اسلام باندي مختلف بې بنسټه تورونه لګوي ددې لپاره چې پخواني مسلمانان په شک کې واچوي او نوي مسلمانان و اسلام ته د راتګ څخه منع کړي، نو بیلابیل بې بنسټه تورونه پر قرانکریم، رسولانو او په ځانګړي ډول ددې الهي دین پر لمړي داعي او د انسانیت پر ستر لاربنود محمد مصطفیﷺ پر مبارک شخصیت باندي لګوي، چې ددې تورونو څخه یو هم د نبيﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو یو بې اساسه او د حسد څخه ډک تور دی، چې د مستشرقینو او یهودو په اند نعوذبا الله، نبيﷺ زیات خواهش درلود او د خپل نفس تابع ؤ نو ځکه یې دومره زیاتې میرمنې کړې دي؟ سبحانک هذا بهتان عظیم! نو ددې بې بنسټه او غیر معقولې ادعا د رد لپاره موږ ځینو داسې حکمتونو ته اشاره کوو چې هم په شرعي او انساني لحاظ او هم په حقوقي لحاظ د دوی دغه د حقیقت څخه لیرې ادعا بلکل ور بې بنسټه او د الهي مخکنې او وروستنې دین احکامو له لحاظه مردوده او غیر معقوله معرفي کوي.

ددې هر څه سره چې کفار پر پیغمبرﷺ باندي بې اساسه تهمتونه لګوي، ځیني هوښیار او د تعصب څخه لیرې کفار د منطق او حق څخه ډکې خبرې کوي، او د مطالعې څخه وروسته د رسول اللهﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو په اړه و حق ته رسیږي او حقیقت ورته واضح کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي له دې جملې څخه یو هم (توماس کارلیل) یادولایسو چي هغه پدې اړه داسي وایې: پیغمبرﷺ شهوت خوښونکي نه ؤ، لکه څنګه چي ځینو خلګو ده ته د دارنګه ظلم نسبت کړی دی، او بیا وایې: موږ زیات ظلم او خطا کوو چي پیغمبرﷺ ته د یو شهواني انسان نسبت کوو، نه هیڅکله داسي نه ده! دده او د هغه شهواني انسان تر منځ زیات لیریوالي او فرق دی.[1]

دلته لمړی غواړم د نبي علیه السلام د زیاتو مېرمنو د حکمتونو تر څېړلو مخکي و دوو ښکاره حقیقتونو ته اشاره وکړم تر څو لاندي حکمتونه ښه وربانديي واضح سي.

لمړی حقیقت

د زیاتو مېرمنو کول د اسلام څخه مخکي هم په عربي ټولنه کي شایع او معمول ؤ.

الف- (عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ غَيْلَانَ بْنَ سَلَمَةَ الثَّقَفِيَّ أَسْلَمَ وَلَهُ عَشْرُ نِسْوَةٍ فِي الجَاهِلِيَّةِ، فَأَسْلَمْنَ مَعَهُ، «فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَخَيَّرَ أَرْبَعًا مِنْهُنَّ) .[2]

ژباړه: غیلان بن سلمه الثقفي په داسي حال کښي اسلام راوړ، چي لس ښځي یې لرلي، نو رسول اللهﷺ امر ورته وکړ، چي څلور ښځي ددې لسو ښځو څخه انتخاب کړي او نوري دي طلاقي کړي.

ب- (قَالَ: أَسْلَمْتُ وَعِنْدِي ثَمَانُ نِسْوَةٍ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اخْتَرْ مِنْهُنَّ أَرْبَعًا) .[3]

ژباړه: حارث بن قیس رضي الله عنه فرمایې: چي ما په داسي حال کښي اسلام قبول کړ چي اته ښځي مي په نکاح کي وې، نو دا حال مي نبيﷺ ته بیان کړ، نو هغهﷺ راته وویل : چي څلور ښځي ځني انتخاب کړه نوري طلاقي کړه.

---

[1] تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبيﷺ، استاذ عبدالله ناصح علوان، صفحه: (۲۹) ناشر: دارالسلام، في ډي ایف بڼه، ددې کتاب په حواله: کتاب "الابطال" صفحه: (۸۳).

[2] سنن ترمذي، محمد بن عیسی الترمذي مړینه:(۲۷۹هـ)، ج:(۳)،ص:(۴۲۷)، باب: باب ماجاء فی الرجل یسلم و عنده عشر نسوه، تحقیق:احمد محمودشاکر، ناشر: شرکة و مکتبة و مطبعة مصطفی البابي الحلبي-بیروت، دوهمه طبعه،۱۳۹۵هـ، د چاپ موافق.

[3] سنن ابي داود، ابو داود سلیمان بن الاشعث، السجستاني، مړینه(۲۷۵هـ)، ج:(۲) ص:(۲۷۲) حدیث:(۲۲۴۱)، باب: باب فی من اسلم و عنده نساء اکثر من اربع او اختان، محقق: محمد محي الدین عبدالحمید، ناشر: مکتبة العصریة، بیروت، مکتبه شامله، د چاپ موافق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له دې کبله زیاتو عربانو زیاتې کوروالاوې کولې او پدې اړه یې کوم باک نه کوی، او بله دا خبره هم د لمر په شان ددې دوو حدیثونو څخه ثابتیږي؛ چې د رسول اللهﷺ څخه ماسیوا بل هیڅ امتي ته نه ښایې چې د څلورو څخه زیاتې مېرمنې په یو وخت کې د ځان سره ولري ځکه پیغمبرﷺ هغه دوو صحابوو ته امر وکړ چې څلور ښځې دې د ځان سره ولري او نورې دې طلاقې کړي، نو که چیري د رسول اللهﷺ لپاره د څلورو څخه زیاتې مېرمنې ناروا وای نو دې صحابه ؤ به ورته ویلي وای چې تاسو خپله د څلور زیاتې مېرمنې لری ولې موږ ځنې منع کوئ؟ خو دا داسي پوښتنه وه چې ټولو صحابه ته واضح وه، چې دا الهي حکم دی چې رسول اللهﷺ زیاتې مېرمنې په نکاح کښي ساتلای سي.

خو پوښتنه دلته داده چې ولې د اسلام دښمنان یوازې د پیغمبرﷺ مبارک شخصیت په نښه کړی؟، او ولې یې یوازې رسول اللهﷺ پدې اړه خاص کړی دی؟، پداسې حال کښې چې مخکنیو انبیاؤﷺ هم زیاتې مېرمنې لرلې.

نو د دې پوښتنې د جواب لپاره د نامتو عالم محترم دوکتور مصطفی سباعي رحمة الله علیه او یو عیسوي تر منځ هغه مباحثه را نقلوم چې د رسول اللهﷺ په اړه یې کړې ده، تر څو د دوی پدې بې اساسه تورونو مو نور هم ښه سر خلاص سي.

د محترم دوکتور مصطفی السباعي او د یو عیسوي تر منځ مباحثه

محترم دکتور مصطفي السباعيرحمه الله پخپل کتاب (المراة بین الفقه والقانون) په (۹۶) صفحه کښې فرمایي:

کله چې زه په ۱۹۵۶م کال د ایرلنډ په دبلن نومي ښار کې وم، نو د یو داسې معهد سره مې ملاقات وسو چې هلته د عیسویانو مشران اوسیدل، نو زما او ددې ځای د مدیر تر منځ زیات بحث وسو، ما ده ته وویل: تاسو ولې داسي بې ځایه خبرې پر اسلام او په ځانګړې ډول پر پیغمبرﷺ باندې کوی چې هیڅ اساس او بنسټ نلري، او په خپلو درسي کتابونو کښې مو هم دارنګه خبرو ته ځای ورکړی ؟!

نو ده ما ته داسې ځواب راکړ: موږ د غرب اوسیدونکي یو موږ د هغه چا احترام نه کوو چې د ۹ ښځو سره یې واده کړی وي!..

ما ورته وویل: آیا تاسو د دوادعليه السلام، او د سلیمانعليه السلام احترام لرئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده وویل: هو ولې نه! هغه دواړه زموږ په نزد د تورات پیغمبران وه![1]

ما ورته وویل: د داود ﷺ سل ښځې وې، او د سلیمان ﷺ لکه څنګه چې په تورات کښې راغلي دي اوه سوه یې ازادې ښځې وې او درې سوه یې وینځیانې وې، او د هغه زمانې تر ټولو ښایستې ښځې وې، نو تاسو ولې د هغه چا احترام کوی چې زر ښځې یې کړې وې او د هغه چا احترام نه کوی چې ۹ کوروالاوې لرې؟ د هغه چا کوروالاوې چې اته یې کونډیانې وې او ځینې یې سپینسرې وې، او یوازې یوه ئې ځوانه وه.

نو دی یو ګړی چپ سو او بیا یې وویل: خطا سوې، زه دا ګمان کوم چې موږ غربیان د یوې ښځې څخه ماسیوا له نورو سره د واده کولو جواز نلرو، او موږ ته دا خبره سوې وه ځوک چې زیات ودونه کوې هغه د پرمختګ او ترقۍ خلاف دی، او زیات شهوت لرونکی دی!.

ما ورته وویل: نو تاسو د داود ﷺ، سلیمان ﷺ او د بني اسرائیلو د پیغمبرانو په هکله څه وایاست سره ددې چې د بني اسرائیلو پیغمبرانو زیاتې مېرمنې په یو وخت کې لرلې چې همدا سلسله د ابراهیم ﷺ څخه شروع کیږي؟.

نو دی ساکت سو او جواب یې نه درلود.....[2]

پوښتنه: کیدا ایسې ځوک دا پوښتنه وکړي چې ولې پیغمبر ﷺ زیاتې کوروالاوې کړې وې، پداسې حال کښې چې الله جل جلاله د څلورو ښځو د کولو حکم کړی دی؟.

ځواب: د د څلورو څخه د زیاتو کوروالاو په یو وخت کښې په نکاح کې ساتل دا یوازې د پیغمبر ﷺ ځانګړتیا وه، او دا ځانګړتیا دده ﷺ پورې خاص ده، بل هیچا ته روا نه ده چې د پیغمبر ﷺ د ځانګړتیاؤ تابعداري وکړي، همدا ډول د رسول الله ﷺ د څلورو څخه د زیاتو مېرمنو په کولو کښې او د امت لپاره د تر څلورو پورې د مېرمنو په کولو کښې ټولو مجتهدینو او فقهاؤ په هره زمانه کښې اجماع کړې ده، او د رسول الله ﷺ د ځانګړتیاؤ په هکله زیات کتابونه لیکل سوي دي، او زیاتو فقهاؤ او مفسرینو په دې اړه مفصل بحث کړی دی.[3]

---

[1] تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبي ﷺ، ص: (۳۰)، په حواله: (المراة بین الفقه والقانون)، دوکتور مصطفي السباعي صفحه (۹۶).

[2] مخکنۍ مرجع، ص: (۳۱)، د همدې کتاب په حواله: (المرة بین الفقه والقانون) دوکتور مصطفي السباعي، صفحه (۹۶).

[3] همدغه مرجع، ج (۱) ص: (۳۱).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم حقیقت

د نبي کریمﷺ نکاح د زیاتو مېرمنو سره په داسې حالت کې سوې ده چې د رسول اللهﷺ مبارک عمر زیات سوی ؤ.

په تاریخي ډول دا خبره روښانه ده چې په مکه کې د خدیجېرضي الله عنها د وفات څخه وروسته رسول اللهﷺ د سودېرضي الله عنها څخه ماسیوا د بل هیچا سره واده نه ؤ کړی، تر دې چې مدینې ته یې هجرت وکړ، خو هغه وخت یې په نکاح کښې زیاتوالی راوستی چې کله اسلامي دولت جوړ سو، اسلام تر مختلفو قبایلو پوري ورسید، چې د دې نکاحګانو څخه یې زیات اهداف او اصلاحي اغراض لرل چې وروسته به ورڅخه یادونه وکړو.

او د تاریخي اړخه دا خبره ثابته او واضحه ده چې رسول اللهﷺ د خدیجېرضي الله عنها سره په داسې حالت کښې واده وکړ چې پیغمبرﷺ ځوان ؤ او عمر یې ۲۵ کاله ؤ، او خدیجهرضي الله عنها کونډه وه او د څلویښتو کالو وه، چې د رسول اللهﷺ سره یې پنځلس کاله ژوند تېر کړ، او خدیجهرضي الله عنها د هجرت څخه درې کاله مخکې وفات سول، او د خدیجېرضي الله عنها مبارک عمر د وفات په حالت کښې پینځه شپیته کاله ؤ.

نو آیا دا به معقوله خبره وي چې نعوذبالله پر پیغمبرﷺ باندې د شهواني انسان حکم وکړل سي؟ پداسې حال کښې چې پیغمبرﷺ د ځوانۍ حالت ؤ، او د یو داسې ښځې سره یې واده کړي ؤ چې له ده څخه زیاته مشره وه، او کونډه سوې وه، پس ولې د اسلام دښمنان د پوره حقیقت د درک څخه وروسته بیا هم د رسول اللهﷺ پر مبارک شخصیت باندې داسې بې ځایه تورونه لګوي؟.

جواب: د اسلام دښمنانو په دې بې ځایه تورونو سره الهي شریعت تحریفوي، ددې لپاره چې خپلې سینې په مخکښې بغض او دښمنۍ یخې کړي، نو غواړي چې ددې اخیري الهي دین پر لمړي استازي بې بنسټه تورونه ولګوي تر څو خلګ د اسلام د حقانیت په هکله په شک کښې واچوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا هغه ښځې چې پیغمبرﷺ ورسره نکاحوي کړې وې وينځیاني او کونډیاني نه وې؟ آیا هغوی سپینسري او ناچاره نه وې؟ نو که چیرې خبره همداسې وي؛ نو دا بې ځایه تورونه او تهمتونه د څه لپاره؟ آیا دا هر څه پر ړوند تعصب او بوی لرونکي بغض دلالت نه کوي؟.[1]

اوس راځو د نبي کریمﷺ د زیاتو مېرمنو د نکاح تر څنګ چې کوم حکمتونه او مصلحتونه شتون لري، هغه یو په یو تر څېړنې لاندې نیسو.

لمړی: تعلیمي حکمت

د نبيﷺ واده د زیاتو مېرمنو سره له یو شمېر زیاتو حکمتو او مصلحتو پیلامه وه.

لکه څنګه چې ښځه او نر د الهي دین له لحاظه دواړه مسؤل او مخاطب دي او الهي احکام هم دواړو ته متوجه دي، نو له دې امله نبيﷺ د امت لپاره ښځینه مفتیاني او معلماني تیاري کړې ، تر څو د ضرورت په وخت کښې و ځینو حساسو او باریکو پوښتنو ته چې تر ښځو پورې اړه ولري او یا عام مسائل وي جواب ووایې، نو ځکه یې لمړی د تعلیمي یا دیني حکم له وجې زیاتې مېرمنې په نکاح کولې، او بل دا چې د ام المؤمنین عایشېرضي الله عنها او صفيې رضي الله عنها څخه ماسیوا نورې ټولې د نبيﷺ کورولاوې کونډیاني وې، چې په عقلي لحاظ هم یو ځوان هیڅکله د ۵۰ یا ۶۵ کالو ښځه نه په نکاح کوي، مګر نبيﷺ د انساني او تعلیمي حکمت له وجې له دوې سره نکاح کول تر څو هغه احکام او مسایل چې تر ښځو پورې ځانګړې دې زده کړې او تر نورو یې ورسوې.

د نبيﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو څخه اساسي هدف تعلیمي حکمت ؤ، ځکه عایشېرضي الله عنها به د هغه علم په ذریعه چې د نبيﷺ څخه یې زده کړی ؤ د دین تدریس او تبلیغ کوی او په زیاتو مهِمو او حساسو مسائلو کښې یې فتواوې ورکړې دي، چې ددې رضي الله عنها د کوښښونو له وجې امت ته د شریعت د څلرمې حصې احکام ددې لخوا نقل سوي، نو لدې څخه په واضح ډول ښکاري چې د نبيﷺ واده د زیاتو مېرمنو سره په ځانګړې ډول د ام المؤمنین عایشې صدیقېرضي الله عنها سره د یو لوی مصلحت او تعلیمي حکمت له وجې ؤ.

[1] تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبيﷺ، ص:(۳۲).

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیاتو ښځو به د نبيﷺ څخه د ښځو اړوند مسائل لکه حیض، نفاس، د خاوند او ښځي مسائل، جنابت... او داسي نوري پوښتني د حیاء او شرم له وجي نسوای کولای، نو ډېر مشکل ؤ چي یوه ښځه دي د داسي حساسو مسائلو په اړه د نبي ﷺ څخه پوښتنه وکړي مګر کله کله به د ډېر ضرورت په اساس ځینو ښځو پوښتني کولې لکه د عایشيرضي الله عنها څخه روایت دی دارضي الله عنها فرمایې:[1]

«أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ غُسْلِهَا مِنَ المَحِيضِ، فَأَمَرَهَا كَيْفَ تَغْتَسِلُ، قَالَ:«خُذِي فِرْصَةً مِنْ مَسْكٍ، فَتَطَهَّرِي بِهَا» قَالَتْ: كَيْفَ أَتَطَهَّرُ؟ قَالَ:«تَطَهَّرِي بِهَا»، قَالَتْ: كَيْفَ؟، قَالَ:«سُبْحَانَ اللَّهِ، تَطَهَّرِي» فَاجْتَبَذْتُهَا إِلَيَّ، فَقُلْتُ: تَتَبَّعِي بِهَا أَثَرَ الدَّمِ».[2]

ژباړه: یوې انصاری ښځي د نبيﷺ څخه د حیض څخه د غسل کولو پوښتنه وکړل، نو نبيﷺ د غسل کولو طریقه وروښودل، او بیا یې ورته وویل: چي یو خوشبویه ټوکر واخله او پاکي راوله، انصاری ښځي وویل: "څنګه پاکي راولم" نبيﷺ ورته وویل: پاکي وربا ندي راوله، بیا ښځي وویل: څنګه پاکي راولم؟، بیا نبي ﷺ وویل: سبحان الله، پاکي وربا ندي راوله، نو عایشهرضي الله عنها فرمایې: چي ما دا ښځه خپل ځان ته را نیژدي کړل او ورته ومي ویل: د ویني ځایونه وربا ندي پاک کړه.

همدا رنګه نوري زیاتي پوښتني سته په ځانګړې ډول د حیض، نفاس او جنابت په اړه چي ددې ټولو پوښتنو جوابونه به زیات وخت د نبيﷺ په ژوند کښي او وروسته تر وفات هم امهات المومنین ورکول، لکه څنګه چي دا خبره د لمر غوندي روښانه ده چي حدیث مطهره د قرانکریم څخه وروسته د اسلام د مصادرو څخه دوهم مصدر ګڼل کیږي، چي د نبيﷺ له قول، فعل او تقریر څخه عبارت دي، نو له دې وجي هیڅوک د نبيﷺ قول، فعل او تقریر تر هغه وخته پوري په مکمل ډول نسي درکولای تر څو چي د نبيﷺ سره یې په ټولو وختو کښي ملګري نه وي کړې، حتی چي د نبيﷺ سره یې د خوشحالۍ، غصې، اسانۍ، تنګۍ او د یوازیتوب په حالاتو کښي

---

[1] رفع ابهامات و اباطیل از تعدد زوجات رسول اللهﷺ، محمد علي صابوني، ص:(۱۱)، فارسي ژباړه: د عقیدې سایټ، ناشر: د عقیدې سایټ.

[2] صحيح البخاري، محمد بن إسماعيل أبو عبدالله البخاري الجعفي، جلد-(۱) صفحه- (۷۰). حديث (۳۱۴)، المحقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، الناشر: دار طوق النجاة، الطبعة: الأولى، 1422هـ، د چاپ موافق،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملگري نه وي کړې، او تر څو چي د نبيﷺ سره يې په مهِمو، غير مهِمو،عامو، شخصي او د ژوند په ټولو امورو کښي ملازمت او ملگري نه وي کړې.[1]

د ام المؤمنین عایشې صدیقيﷺ پر علمیت د صحابه ؤ او تابعینو ویناوې

د قبیصه بن ذوئب څخه روایت دی، دی فرمایي: عایشهﷺ تر ټولو خلگو عالمه وه ځکه چي لویو لویو صحابه ؤ به لدې څخه پوښتني کولي.[2]

(أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ. أَخْبَرَنَا زِيَادُ بْنُ الرَّبِيعِ. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنِي عن أَبُو بُرْدَةَ بْنُ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ: مَا كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – يَشُكُّونَ فِي شَيْءٍ إِلا سَأَلُوا عَنْهُ عَائِشَةَ فَيَجِدُونَ عِنْدَهَا مِنْ ذَلِكَ عِلْمًا).[3]

ابو بُرده بن ابي موسي د خپل پلار څخه روایت کوي هغه فرمايې: کله چي به د رسولﷺ اصحابو ته یوه مسئله شکمنه سول، نو د عایشېﷺ څخه به یې پوښتنه کول نو د ام المؤمنین عایشېﷺ سره به یې د هغې مسئلې په اړه علم پیدا کاوه.

(قال مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ قال: كان أزواج النبيﷺ يَحْفَظْنَ مِنْ حَدِيثِ النَّبِيِّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – كَثِيرًا وَلا مِثْلا لِعَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ. وَكَانَتْ عَائِشَةُ تُفْتِي فِي عَهْدِ عُمَرَ وَعُثْمَانَ. إِلَى أَنْ مَاتَتْ يَرْحَمُهَا اللَّهُ. وَكَانَ الأَكَابِرُ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – عُمَرُ وَعُثْمَانُ بَعْدَهُ يُرْسِلانِ إِلَيْهَا فَيَسْأَلانِهَا عَنِ السُّنَنِ).[4]

د محمود بن لبید رضي الله عنه څخه روایت دی، دی فرمایي: د نبيﷺ مبارکو مېرمنو به د نبيﷺ څخه زیات حدیثونه یادول چي په دې اړه د عایشېﷺ او ام سلمېﷺ مثال نسته، او عایشې ﷺ تر خپل وفات پوري د عمر او عثمانﷺ د خلافت په زمانه کښي فتواوي ورکولې، او د نبيﷺ لویو لویو صحابه لکه عمر او عثمانﷺ به عایشېﷺ ته استازي استول او له هغې څخه به یې د نبيﷺ د سنتو په اړه پوښتنې کولي.

---

[1] تعدد زوجات الرسول صلی الله علیه وسلم، ملك غلام مرتضی، مجلة الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، صفحه-(۲۱).

[2] تذكرة الحفاظ، شمس الدين أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قَايْماز الذهبي (المتوفى: 748هـ)، جلد -(۱) صفحه-(۲۵) ناشر: دار الكتب العلمية بيروت-لبنان، الطبعة: الأولى، 1419هـ- 1998م، د چاپ موافق.

[3] الطبقات الكبرى، أبو عبد الله محمد بن سعد بن منيع الهاشمي بالولاء، البصري، البغدادي المعروف بابن سعد (المتوفى: 230هـ)، ج-(۲) ص-(۲۸۶)، تحقيق: محمد عبد القادر عطا، ناشر: دار الكتب العلمية – بيروت، الطبعة: الأولى، 1410 هـ - 1990 م، د چاپ موافق.

[4] الطبقات الكبرى، ابن سعد ، ج-(۲) ص-(۲۸۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

لدې ټولو روایاتو څخه دا خبره څرگنده او په ډاگه کېږي چې د نبيﷺ د زیاتو مېرمنو او په خاص ډول د عایشېؓ سره واده د یو لوی مصلحت او حکمت له وجې ؤ چې هغه د دیني احکامو نشرول ؤ.

همدارنگه زیاتي پوښتني را پیدا سوي چي وروسته امهات المومنینؓ ددې پوښتنو ځوابونه خپل مسولیت وگاڼه، له دې وجي عایشهؓ فرمایې: (اللهﷻ دې د انصارو پر ښځو رحم وکړي، هیڅکله حیا او خجالت د دین د زړده کړي څخه را ونه گرځولې.[1]

او ځیني ښځي به د شپې لخوا ام المومنین عایشېؓ ته راتلي او د دین د بعضو احکامو په اړه یې پوښتني کولي لکه حیض، نفاس، جنابت او داسي نور مسائل، چي امهات المومنینؓ به په ډېره ښه طریقه جوابولي، د امهات المومنین د علم او دیانت له وجي زیاتي ښځي عالماني او په دین پوه سوې.[2]

دا خبره د یادولو وړ ده چي امهات المؤمنین یوازي د حیض، نفاس او طهارت مسائل نه ځوابول او نه نبي ﷺ یوازي دارنگه مسائل ورښودلي دي، بلکه د دین هره ضروري او د هر اړخ خبره یې د ضرورت مطابق ورښودلي ده.

نو په اخر کښي دا خبره د کولو وړ ده چي؛ هغه امهات المومنین چي اللهﷻ هغو ته عزت ورکړی د مومنانو د میندو په لقب سره یې نومولي دي، او په دنیا او اخرت کښي به د رسول اللهﷺ مېرمني وي، آیا د دوی څخه ماسیوا څوک سته چي د نبيﷺ اقوال او افعال (په ځانگړي ډول د ښځو اړوند مسائل لکه حیض، نفاس، جنابت، د خاوند او ښځي تر منځ مسائل او داسي نور) تر موږ پوري په ښه ډول رانقل کړي؟ نو بیله شکه د نبيﷺ د کورني ژوند په حالاتو، افعالو او حرکاتو د امهات المومنینؓ څخه ماسیوا هیڅوک هم په صحیح او دقیق ډول خبر نه دي، نو پایله دا سوه چي د امهات المومنینؓ څخه معلماني او محدثاني جوړي سوې، چي یو شمېر زیات احادیث یې را نقل کړل، چي د حفظ او ذکاوت له وجي یې زیات شهرت پیدا کړ.[3]

---

[1] رفع ابهامات و اباطیل از تعدد زوجات رسول الله صلي الله علیه وسلم، محمد علي صابوني، ص :(۱۳).فارسي ژباړه، ناشر: د عقیدي سایټ،

[2] مخکنی مرجع

[3] رفع ابهامات و اباطیل از تعدد زوجات رسول الله صلي الله علیه وسلم، ص:(۱۳).

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په دې اساس د ام المؤمنين عايشېؓ څخه (۲۲۱۰) احاديث را نقل سوي دي، چي له دې احاديثو څخه (۱۲۶) احاديثه په بخاري او مسلم کښي رانقل سوي، چي يوازي په بخاري کښي (۵۸) احاديثه او په مسلم کښي (۶۸) احاديث را نقل سوي.[1]

او پاته احاديث د احاديثو په نورو کتابو کښي نقل سوي دي.

دوهم: تشريعي حکمت

نبيﷺ د (تعليمي حکمت تر څنګ) د ځينو تشريعي مقاصدو او هدفونو لپاره هم واده کړي ؤ، چي له دې وجي ځيني هغه عادات چي د جاهليت له زماني راهيسي رايج وه باطل او منسوخ کړل، لکه تبني[2] او تاخي[3].

پخوا په عربو کښي دا عادت ؤ، چي چا ته به يې وويل چي: "ته زما زوی يې" نو په حقيقي ډول به يې زوی باله، او په ټولو احکامو کښي به يې د نسبي زوی په سترګه ورته کتل، لکه واده، طلاق، د نکاح محرمات او مېراث.

همداشان ځينو خلګو به نورو ته په خطاب کي ويل: "ته زما ورور يې" نو پدې خبري سره به هغه دده حقيقي ورور وګرځېدی، او هغه څه چي نسبي ورور ته حلال وه هغه به دې نوي غيرنسبي ورور ته هم حلال وه او هغه څه چي نسبي ورور ته حرام وه هغه به غير نسبي ورور ته هم حرام وه.

د عربو ددې عادت سره سم مخکي رسول اللهﷺ زيد بن حارثهؓ په زويوالي نيولی ؤ، او خلګو به زيد بن حارثهؓ ته زيد بن محمدﷺ وايه، مطلب دا چي زينب بنت جحشؓ مخکي د زيد بن حارثهؓ چي د رسول اللهﷺ متبني زوی کېدی تر نکاح لاندي وه، خو د دوی دوو تر منځ مشکلات پيدا سوه، بلاخره زيدؓ را ولاړ سو او زينب بنت جحشؓ يې طلاقه کړل، په حقيقت کښي الله عزوجل غوښتل تر څو د عربو دا عادت باطل او منسوخ کړي، نو الله عزوجل رسو اللهﷺ ته امر وکړ تر څو زينب بنت جحشؓ په نکاح کړي، مګر په لمړي سر

---

[1] انټرنيټ سايټ: http://fatwa.islamweb.net/،

[2] تبني: غير نسبي زوي په زويوالي نيول، په حقوق کښي د نسبي زوي او دده ترمنځ فرق نه کول.

[3] غير نسبي ورور په ورورولۍ نيول، او بيا ټول هغه حقوق چي سکه ورور ته ورکول کيږي ده ته هم ورکول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنبي رسول اللهﷺ د خلګو د خبرو څخه په ویره کنبي ؤ او متردد ؤ، تر څو خلګ ونه وایې چي محمدﷺ د خپل زوی د کوروالا سره نکاح وکړل، تر څو چي په دې اړه ایت نازل سو: (وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ).[1]

ژباړه: ته له خلګو څخه ویرېږې، په داسي حال کنبي چي اللهﷻ ددې زیات حقدار دی چي ورڅخه ووېرېږې.[2]

چي په دې اساس رسول اللهﷺ د تبني عادت (یعني بل په زویوالي نیول) د ام المومنین زینب بنت جحشؓ سره په نکاح کولو چي د نبيﷺ متبني زوی زید بن حارثهؓ لخوا طلاقه سوې وه دا عادت باطل اعلان کړ.

دلته یوه مهیمه نقطه پرته ده هغه دا چي؛ د نبيﷺ څخه ماسیوا بل هیڅچا هم د تبني عادت باطلولای سوای کولای، نو اللهﷻ پر نبيﷺ د زینت بنت جحشؓ سره واده کول فرض کړل تر څو د تبني نظام په باطل کړي.

ددې په مثل نبيﷺ د وروروليـ عادت د ام المؤمنین عایشېؓ سره په واده کولو سره باطل کړ، ځکه چي عایشهؓ د اسلامي ورور ابوبکر صدیقؓ لور وه، نبيﷺ و ابوبکرصدیقؓ ته ویلي وه، "ته زما ورور یې په اسلام کنبي" نه دا چي ته زما نسبي ورور یې، نو نبيﷺ په اسلام کنبي د وروروليـ او د نسب پر اساس د وروروليـ تر منځ فرق او جلاوالي د ام المؤمنین عایشېؓ سره په واده کولو سره وکړ.[3]

دریم: ټولنیز حکمت

نبيﷺ غوښتل چي د خپښیـ او خپلویـ له لاري د اسلامي امت د مهِمو او بارزو شخصیتونو ترمنځ روابط ټینګ او تلپاتي کړي، نو له دې وجي یې د عایشېؓ سره چي د ابوبکرصدیقؓ لور وه نکاح وکړه، او همدارنګه د حفصېؓ سره چي د عمرفاروقؓ لوره وه نکاح وکړه، چي په دې اساس د ابوبکر او عمرؓ رابطه د نبيﷺ سره کلکه او پیاوړې سوه، چي د نبيﷺ د وفات څخه وروسته همدغو دوو خلیفه ګانو د اسلام او مسلمانانو لپاره زیات او پرځاي خدمتونه ترسره کړي دي.[4]

---

[1] سورت الاحزاب، ۳۷ ایت.
[2] پښتو ژباړه: کشاف، سورت الاحزاب، ۳۷ ایت.
[3] تعدد زوجات الرسول الله صلي الله علیه وسلم، ملک غلام مرتضی، ص-(۱۱۱)، د چاپ موافق.
[4] مخکنیـ مرجع، ص:(۱۱۲).

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بله اړخه نبيﷺ و ځینو صحابهؤ ته خپلي لورګاني ور په نکاح کړي دي، دوې لونې یې عثمان بن عفان رضي الله عنه ته او یوه لور یې علي بن ابي طالب رضي الله عنه ته ور په نکاح کړې وه، نو له دې وجې سیدنا ابوبکر، عمرفاروق، عثمان، او علي بن ابي طالب رضي الله عنهم تر ټولو خلګو زیات و نبيﷺ ته نژدې، ګران او محبوب سول.[1]

څلرم: سیاسي حکمت

د نبيﷺ نکاح د ام المومنین بي بي جویریې رضي الله عنها سره چي د بني مصطلق د مشر لور وه د ځینو سیاسي اهدافو او حکمتو پیلامه وه،(د بني مصطلق قوم د مسلمانانو سره په پیل کي دښمني او جنګونه کول مګر د جویریې رضي الله عنها د نکاح په سبب د بني مصطلق قوم نور د جنګ څخه لاس پر سر سول او ایمان ئې راوړ).[2]

او همدارنګه د بني مصطلق د قوم د بندیانو خوشي کولو حکمت هم ددې باعث سو چي د بني مصطلق قوم ایمان راوړي او د لاري شکونکو اعمالو او غلاو څخه چي د مسلمانانو پر ضد یې ترسره کول لاس واخلي، نو ددې نکاح څخه وروسته چي نبيﷺ د بني مصطلق د مشر د لور سره وکړه هیڅ کومه پېښه نسته چي بني مصطلق قبیلې دې د مسلمانانو پر ضد ترسره کړې وي.[3]

میمونه رضي الله عنها د قریشو د قبیلې څخه وه، او د عبدالله ابن عباس رضي الله عنهما خاله وه، او د ځینو قبایلو د مشر د ښځي خور وه، هغه قبایل چي د اسلام او مسلمانانو په مقابل کښي سره یو وه، او(۷۰) صحابه یې په غدر او خیانت شهیدان کړي وه، نو کله چي رسول الله ﷺ ددې سره نکاح کوي، نو ددې قبیلو دښمني او غدر د مسلمانانو په مقابل کښي کمیږي.[4]

همدارنګه د نبيﷺ نکاح د ام المؤمنین صفیې رضي الله عنها سره چي د بني قریظه د قوم د مشر حیي بن اخطب لور وه ددې پیلامه سوه چي د یهودو مخکني پلانونه او دریځونه چي د اسلام پر ضد د حیي بن اخطب په ذریعه تحریک سوي وه کم کړي.

[1] مخکنی مرجع، ص (۲۲).
[2] د لیکونکي زیاتونه.
[3] تعدد زوجات الرسول الله صلي الله علیه وسلم، ملک غلام مرتضی، ص-(۱۱۲)
[4] تعدد زوجات الرسول الله صلي الله علیه وسلم، ملک غلام مرتضي، ص-(۱۱۲)، مکتبه شامله د چاپ موافق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداشان د نبيﷺ نکاح د ام المؤمنین ام حبیبېرضي الله عنها سره چي د قریشو د سردار ابوسفیان لور وه، ددي نکاح ثمره دا سوه چي ابو سفیان د مخکني دښمنۍ او عداوت دریځ چي د اسلام او نبيﷺ په اړه یې درلودی کم کړي او مدینې منورې ته په داسي حال کښي راغلی چي د حدیبې د صلحي د نوې والي پیغام یې له ځان سره لاره، ددې نکاح څخه وروسته ابوسفیان د مسلمانانو پر ضد په جنګ کښي نه دی لیدل سوی.

پنځم: انساني حکمت

د مخکنیو حکمتو او مصالحو تر څنګ د نبيﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو څخه یو هم انساني مصلحت او حکمت ؤ، په حقیقت کښي نبيﷺ د ځینو ښځو سره د انساني لطف او مهربانۍ له وجي هم د نکاح عقد تړلي ؤ، چي ددي نکاح سببونه په لاندي ډول دي.

الف- ځیني زړي او کونډي سوي ښځي چي په ژوند کښي یې کوم کومک کونکی او سرپرست نه درلود.

ب- بعضي هغه وینځیاني چي د کفالت لپاره یې کوم کفیل او غمخور نه درلود.

ج- ځیني ښځي د دې وېرې له وجي که چیري خپلي کورنۍ ته ور وګرځي نو سخت عذاب به ورکړي او په لویو لویو فتنو کښي به واقع سي نو نبيﷺ له دوی سره د دین، عزت او نفس د ساتني له وجي نکاح وکړه چي له دې جملې څخه ام المؤمنین ام سلمهرضي الله عنها یادولایسو چي د نکاح په وخت کښي یې عمر(۶۰) کاله ؤ، او د همدارنګه د ام المؤمنین سودهرضي الله عنها ده، چي د نکاح په وخت کښي یې عمر(۵۵) کاله ؤ، او ام المؤمنین زینب بنت خزیمهرضي الله عنها یادولایسو، چي د نبيﷺ سره یې د نکاح په وخت کښي عمر(۶۵) کاله ؤ.[1]

نو د هغه مستشرقینو او تور لګونکو نظر ددې ښځو په اړه څه دی؟ پداسي حال کښي چي د نبيﷺ د مېرمنو عمرونه د نکاح پر مهال ۵۰ څخه تر ۶۵ پوري دي، آیا پدې سره د یو انسان د کوروالۍ خواهش پوره کیږي، نه هیڅکله نه، دا د نبيﷺ هغه بې مثاله ایثار او خپل خواهش تر پښو لاندي کول ؤ چي د داسي زیاتو عمر لرونکو ښځو سره یې د انساني کرامت او مهربانۍ له وجي نکاح کړې وه.[1]

[1] مخکنی مرجع- صفحه-(۲۳)، د چاپ موافق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم: د اسوه یې حسنې(یا ښه اقتداء) حکمت

نبي کریمﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو څخه یې یو مصلحت دا هم ؤ تر څو امت ته وښيې چي څنګه د خپل اهل سره ژوند وکړي، په داسي حال کښي چي نبيﷺ تر څلورو زیاتي مېرمني لرلي، یعني دا چي امت د خپلو څلورو مېرمنو تر منځ عدل او انصاف وکړي، نو پیغمبرﷺ پخپل اعلی او عظیمو اخلاقو سره وښودل چي تر څلورو هم د زیاتو مېرمنو د ساتلو او تر منځ یې د عدل او خیر رسولو کښي تر هر چا مخته او مقتداء دی.

پیغمبرﷺ د خپلو مېرمنو سره د ښه سلوک، په خیر رسولو او عدل کولو کښي یوه اعلی نمونه وه، نو د خبري د ښه څرګندولو لپاره پکار ده چي ددې حکمت لپاره ځیني مثالونه ذکر کړو تر څو مسلمانه کورنۍ د پیغمبرﷺ په کورني ژوند خبر سي او په هغهﷺ پسي اقتداء وکړي.

الف- د عدل ویش

نبي کریمﷺ پدې کښي زیات حریص ؤ چي خپل وخت په عدل او انصاف سره د خپلو میرمنو سره تېر کړي، هره ورځ به د هرې مېرمني ملاقات ته ورتلی، تر څو چي اخر به د هغي مېرمني ملاقات ته ورغلی چیري چي به یې شپه تیرول.[2]

خو کله چي د ام المؤمنین سوده بنت زمعهرضي الله عنها عمر زیات سو، نو د پیغمبرﷺ د رضاء د حاصلولو لپاره یې خپل د ملاقات شپه و عایشېرضي الله عنها ته ورکړل.

(عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ سَوْدَةَ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ وَهَبْتُ يَوْمِي لِعَائِشَةَ، «فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ لَهَا يَوْمَهَا»).[3]

ژباړه: د ام المؤمنین عایشې صدیقېرضي الله عنها څخه روایت دی چي ام المؤمنین سودهرضي الله عنها وویل: اې د الله رسوله!، ما خپل نوبت و عایشېرضي الله عنها ته بخښلی دی، نو پیغمبرﷺ به د سودېرضي الله عنها نوبت و عایشېرضي الله عنها ته ورکوی.

---

[1] مخکني ماخذ.

[2] مخکنی مرجع، صفحه(۴۳).

[3] مسند احمد، امام احمد بن حنبل، باب: مسند الصديقة عائشة بنت الصديق، ج: (۴۱) ص:(۲۷)، محقق: شعیب الارنؤوط، عادل مرشد او نور، نشرونکی: مؤسسة الرسالة، المکتبة الشامله، موافق د مطبوع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنگه کله چي به رسول اللهﷺ د سفر اراده کول، نو د خپلو مېرمنو په منځ کښي به يې قرعکشي کول، نو د چا نوم چي به راووتي، هغه به د پيغمبرﷺ سره په سفر تلل؛ تر څو د دوی ترمنځ پوره عدل وکړي، خو کله چي پيغمبرﷺ د حج کولو اراده وکړل نو ټولي مېرمني يې د ځان سره حج ته بوتلې.[1]

ب - د پيغمبرﷺ کومک د کور په کارو کښي

(عن عروه، قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ، أَيُّ شَيْءٍ كَانَ يَصْنَعُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ عِنْدَكِ؟ قَالَتْ: «مَا يَفْعَلُ أَحَدُكُمْ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ، يَخْصِفُ نَعْلَهُ، وَيَخِيطُ ثَوْبَهُ، وَيَرْقَعُ دَلْوَهُ»).[2]

ژباړه:د عايشېرضي الله عنها څخه پوښتنه وسول: چي اې د مؤمنانو مور! پيغمبرﷺ به په کور کښي څه عادت ؤ؟ عايشېرضي الله عنها ورته وويل: لکه څنگه چي يو ستاسو څخه د خپل کور په خدمت کي وي، پيغمبرﷺ به خپله چپلکه پينه کول، خپل کالي به يې گنډل، او څلواغه به يې پيوندول.

ج- خپلي مېرمني نه وهل

(عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: «مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ بِيَدِهِ، وَلَا امْرَأَةً، وَلَا خَادِمًا، إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللهِ).[3]

ژباړه: د ام المؤمنين عايشې صديقېرضي الله عنها څخه روايت دی؛ فرمايي: پيغمبرﷺ هيڅکله هيڅ شي په لاس نه دی وهلی، او نه يې ښځه وهلې ده، او نه يې خادم وهلی دی، مگر يوازي يې د الله په لار کښي جهاد کړی دی. يعني د کفارو په مقابل کښي جنگيدلی دی، او قتال يې کړی دی.

د - د خپلو مېرمنو د وفات وروسته ورسره وفاء کول

خديجهرضي الله عنها د پيغمبرﷺ اوله کوروالا وه، چي د ځوانۍ لمړۍ مرحله يې ورسره تېره کړې وه، خو کله چي وفات سول، نو پيغمبرﷺ به هر وخت په ښه يادول، او د هغې د همزولو او شناختو سره به يې ښه کول.[4]

[1] الطبقات الكبرى، ابن سعد ، (المتوفى: 230هـ)، ج: (٨) ص: (١٣٥). تحقيق: محمد عبدالقادر عطا ، نشرونکی: دار لكتب العلمية-بيروت، الطبعة الاولى.

[2] صحيح ابن حبان، محمد بن حبان البستي، متوفي: ٣٥٤هـ، محقق: شعيب الارنؤوط، ناشر: مؤسسة الرسالة- بيروت، جلد: (١٢)، صفحه: (٤٩٠).

[3] صحيح مسلم، مسلم بن الحجاج ابوالحسن القشيري النيسابوري، متوفي: ٢٦١هـ، محقق: محمد فؤاد عبدالباقي، ناشر: دار احياء التراث العربي- بيروت، موافق للمطبوع، جلد: (٤) صفحه: (١٨١٤).

[4] تعدد زوجات الرسول الله صلي الله عليه وسلم صفحه: (٤٥).

(c) ketabton.com: The Digital Library

په صحیحینو کښې د عایشې صدیقې رضي الله عنها څخه روایت دی فرمایي: (قَالَتْ: مَا غِرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ، وَمَا رَأَيْتُهَا، وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا، وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاءً، ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ، فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ: كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا امْرَأَةٌ إِلَّا خَدِيجَةُ، فَيَقُولُ «إِنَّهَا كَانَتْ، وَكَانَتْ، وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ»).[1]

ژباړه: ما د هیڅ میرمنې سره دومره نه ده کړې څومره چې مې د خدیجې رضي الله عنها سره کړې ده، ځکه چې رسول الله ﷺ به ډېره یادول، او کله چې به پیغمبر ﷺ پسه ذبح کړ، نو یو څه برخه به یې د خدیجې رضي الله عنها د همزولو لپاره ګرځول، او ما به ورته ویل: داسې معلومیږي لکه د خدیجې رضي الله عنها پرته چې بله ښځه په دنیا کې نه وي؟، نو پیغمبر ﷺ وویل: همداسې ده، همداسې ده، او له دې څخه زما اولادونه سوې دي.

هـ- له خپلو مېرمنو سره ساعتېرې او بازې کول

نبي ﷺ به همیشه تبسم کوی، د خپلو میرمنو سره به یې نرمي ، مینه او الفت کوی.[2]

د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضي الله عنها څخه روایت دی، دا فرمایي: (عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا سُئِلَتْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَلَا فِي بَيْتِهِ، فَقَالَتْ: كَانَ أَلْيَنَ النَّاسِ وَأَكْرَمَ النَّاسِ، كَانَ رَجُلًا مِنْ رِجَالِكُمْ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ ضَحَّاكًا بَسَّامًا).[3]

ژباړه: د عایشې رضي الله عنها څخه پوښتنه وسول چې پیغمبر ﷺ چې به کله په کور کې یوازې سو نو څنګه کردار یې درلود؟، نو عایشې رضي الله عنها ورته وویل: پیغمبر ﷺ تر ټولو خلګو زیات نرم او تر ټولو خلګو زیات مهربانه ؤ، او هغه یو شخص ؤ ستاسو په ډول، مګر هغه زیات خندا لرونکی او تبسم کونکی ؤ.

په صحیحینو کښې د عایشې صدیقې رضي الله عنها څخه روایت دی فرمایي: ما ته پیغمبر ﷺ وویل: چې زه ستا په رضایت او خوابدتیا باندې پوهیږم، نو ما ورته وویل: ته څنګه په ما پوهیږې؟! نو پیغمبر ﷺ وویل: کله چې ته زما څخه خوشحاله یې نو ته داسې وایې: زما دې د محمد ﷺ په رب قسم وي، او کله چې ته زما څخه خوابدې یې

[1] صحیح البخاري، باب: تزویج النبي ﷺ خدیجه، ج: (۵) ص: (۳۸).
[2] تعدد زوجات الرسول الله صلي الله علیه وسلم صفحه: (۴۵).
[3] مسند اسحاق بن راهویه، مؤلف: ابو یعقوب اسحاق بن ابراهیم مشهور په ابن راهویه، مړینه:(۲۳۸هـ)، محقق: د.عبد الغفور بن عبد الحق البلوشي، ناشر: مکتبة الایمان- المدینه المنوره، ج: (۳)، ص: (۱۰۰۸)، المکتبة الشامله، موافق للمطبوع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ته داسي وایې: زما دې د ابرهیم عليه السلام په رب قسم وي، نو ما ورته وویل: بلکل همداسي ده... کله چي زه ستا څخه خوابدې یم نو ستاسو نوم نه اخلم.[1]

همدارنګه امام احمد بن حنبل رحمه الله پخپل مسند کښي د عایشې رضي الله عنها څخه نقل کوي، چي عایشه رضي الله عنها د رسول الله صلى الله عليه وسلم سره په یوه سفر کښي ملګرې وه، او دا رضي الله عنها په تن ډنګره وه، نو دې رضي الله عنها د پیغمبر صلى الله عليه وسلم سره د ځغاستي مسابقه وکړه، بلاخره دې مسابقه وګټل،او رسول الله صلى الله عليه وسلم شاته سو ځکه چي دا کم وزنه وه، خو په بل وار په مسابقه کولو سره پیغمبر صلى الله عليه وسلم ورڅخه وګټل، نو پیغمبر صلى الله عليه وسلم ورته خندل او ورته وې ویل: چي یو په یو برابر سوو.[2]

اووم شخصي حکمت

رسول الله صلى الله عليه وسلم د الله عزوجل لخوا اخرنی پیغمبر او استازی دی، چي دده وروسته بل پیغمبر نه راځي، او الله عزوجل نبي صلى الله عليه وسلم داسي امت ته راولیږی چي د امتونو خیر امت دی، او د دې امت د غوروالي او خیریت نښه داده تر څو پدې اخري دین عمل وکړي او نورو ته د رسولو او امر بالمعروف او نهی عن المنکر وکړي.

او الله عزوجل اخرني پیغمبر ته داسي عالي شانه اخلاق او عالي رهبریت ورکړی، چي د نړۍ انسانان دده صلى الله عليه وسلم و افعالو او اقوالو او کردار ته حیران دي، او مسلمانان پدې امر دي تر څو د همدې اخري پیغمبر صلى الله عليه وسلم اتباع په هر فعل او قول کښي وکړي.

خو ددې تر څنګ الله عزوجل همدې اخري پیغمبر صلى الله عليه وسلم ته ځیني داسي ځانګړتیاوي ورکړي دي، چي مسلمانان یې په اتباع او عمل کولو امر نه دي، دا ځانګړتیاوې یوزاې تر رسول الله صلى الله عليه وسلم پوري خاص دي، بل هیڅ مسلمان ته نه ښاې چي د رسول الله صلى الله عليه وسلم په همدې ځانګړتیاؤ باندي عمل وکړي، چي اوس به ځیني ځانګړتیاؤ ته په لنډ ډول اشاره وکړو، ان شا الله تعالی.

[1] صحیح البخاري، محمد بن اسماعیل البخاري، محقق: محمد زهیر بن ناصر الناصر، ناشر: دار طوق النجاة، ج:(۴) ص:(۳۶)، المکتبة الشامله، د طبعي موافق.
[2] مسند احمد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمړي: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «لاَ تُوَاصِلُوا» ، قَالُوا: إِنَّكَ تُوَاصِلُ، قَالَ: «إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ، إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي»)[1]

ژباړه: د انسﷺ څخه روایت دی، چي پیغمبرﷺ فرمایلي دي: تاسو وصال[2] مه کوئ، صحابه ؤ وویل: تاسو خپله وصال کوی، پیغمبرﷺ ورته وویل: زه ستاسو په شان نه یم، ماته ربﷻ د شپې خوراک او څښاک راکوي، (یعني مرسته راسره کوي او قوت راکوي).

دوهم: همدارنګه د پیغمبرﷺ بل خصوصیت دادی چي دده لپاره دا جواز نلري چي نورې ښځي په نکاح کړي او یا ددې کوروالاو څخه یوه طلاقه کړي، دا ځکه چي امهات المؤمنین د اللهﷻ او رسول اللهﷺ رضا او د آخرت اجر د دنیا پر نعمتونو او ښایست غور کړ، او ددې خبري دلیل لپاره د اللهﷻ دغه قول دی چي فرمایې (لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ).[3]

ژباړه: له دې وروسته ستا لپاره نوري ښځي روا نه دي او نه ددې اجازه سته چي د دوی پرځای نورې ښځي وکړي.[4]

دریم: هیڅ مسلمان لره نه ښایې چي د پیغمبرﷺ مېرمنو سره نکاح وکړي، ځکه چي همدا مېرمني د مؤمنانو مورګاني دي، آیا زوی ته دا جواز سته، چي د خپل مور سره نکاح وکړي؟! دا حرمت د اللهﷻ پدې قول کښې بیان سوی دی:[5] (وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا).[6]

ژباړه: ستاسو لپاره دا هیڅکله روا نه ده چي د اللهﷻ رسولﷺ ته تکلیف ورکړئ او نه هیڅکله دا ستاسو لپاره روا ده چي د هغه وروسته د هغه د مېرمنو سره نکاح وکړئ، دا کار مو د الله په نزد ډېره ستره ګناه ده.

او داسي نورې ځانګړتیاوي چي علماؤ ذکر کړي او جمع کړې دي.[7]

---

[1] صحیح البخاري، ج: (۹) ص:(۹۷)، حدیث نمبر: (۱۹۶۱)، مکتبه شامله د طبعي موافق.

[2] دوې ورځي پرلپسي بیله ماتولو څخه روژه نیول.

[3] احزاب **۵۲** ایت.

[4] پښتو ژباړه: کشاف، سورت احزاب، ۵۲ ایت.

[5] تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبيﷺ، صفحه:(۳۲-۳۱).

[6] احزاب **۵۳** ایت.

[7] پښتو ژباړه: کشاف.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلرمه برخه

د رسول اللهﷺ سره د امهات المؤمنین نکاحوي او تر شنګ یې مصلحتونه

لمړی: ام المؤمنین خدیجهرضي الله عنها

خدیجهرضي الله عنها د پیغمبرﷺ لمړی میرمن وه، په داسي حال کښي یې د پیغمبرﷺ سره نکاح وکړه، چي عمر یې څلوېښتو کلونو ته رسیدلی ؤ او کونډه سوې وه، او د پیغمبرﷺ عمر پدې وخت کښي پنځویشت کاله ؤ.

چي د پنځویش کاله یوځای ژوند کولو څخه وروسته په (۶۵) کلنی کښي ام المؤمنین خدیجهرضي الله عنها وفات سول، چي پدې وخت کښي د پیغمبرﷺ عمر پنځوس کاله ؤ، د یادولو وړ ده چي رسول اللهﷺ دديرضي الله عنها په ژوند کښي د هیچا سره نکاح نه ده کړې.

په همدې کال کښي چي د بعثت لسم کال ؤ د پیغمبرﷺ اکا ابوطالب هم وفات سو، چي دې کال ته مؤرخینو د عام الحزن (یعني د غم کال) نوم ورکړ، ځکه چي رسول اللهﷺ دوه مهم شخصیتونه له لاس ورکړه چي خدیجهرضي الله عنها او ابوطالب ؤ،هغه دوه اشخاص چي د رسول اللهﷺ زیات کومک کونکي او پر هغه لطف کونکي وه. نو لدې امله پیغمبرﷺ د کورني ژوند او تائید له پلوه یوازي او بې مرستي سو.[1]

دا د پیغمبرﷺ د ځوانی لمړنی مرحله وه، هغه مرحله چي په فطري ډول د انسان خواهش او شوق زیات وي، انسان معمولاً په داسي حالت کښي د داسي ښځي سره نکاح کوي چي عمر یې تر ده کم او یا یې هم همزولي وي، خو پیغمبرﷺ خپل خواهش او شوق تر پښو لاندي کړ، او د یوې داسي ښځي سره یې نکاح وکړه چي عمر یې دده د عمر څخه پنځلس کاله زیات ؤ، ځکه چي رسول اللهﷺ خپل هدف او مقصد پیژندلي ؤ چي هغه الهي دین رسول ؤ نه خپل خواهش پوره کول، او دا پر هغه طعن اچونکو او تهمت لګونکو یهودو او مستشرقینو باندي یو لوی ګزار دی چي رسول اللهﷺ ته د شهواني انسان خطاب کوي العیاذ بالله، کچیري دوی د عقل او بصیرت څخه کار واخلي نو همدا یوه واقعه د دوی د هرې پوښتني جواب دی.

[1] تعدد زوجات الرسول الله صلي الله علیه وسلم، ملك غلام مرتضی، المکتبة الشامله، ص: (۱۵۴).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم: ام المؤمنین سودهرضي الله عنها

د رسول اللهﷺ نکاح د ام المؤمنین سوده رضي الله عنها سره په داسي حال کښي کیږي، چي پر پیغمبرﷺ باندي امتحانونه او سختۍ زیاتي سوي وې، او پیغمبرﷺ زیات و کورني سکون او اطمینان ته اړتیا لرل، نو له دې امله هغهﷺ د سودېرضي الله عنها سره واده وکړ، چي پدې وخت کښي ددېرضي الله عنها عمر پنځه پنځوس کاله ؤ.

دا واقعه زیات د فکر وړ واقعه ده، چي پیغمبرﷺ د څومره زیات عمر لرونکي ښځي سره نکاح وکړه، ددې لپاره فکر وکړه چي د اسلام د دښمنانو افترات او تهمتونه درک کړې، او د دوی دغه بې ځایه تورونه باطل او په منطقي او نقلي ډول ئې جواب کړې.

سودهرضي الله عنها د مؤمنو مهاجرو ښځو له جملې څخه وه، سکران بن عمرو چي د سودې رضي الله عنها لمړي خاوند ؤ، د هجرت په دوهم کال په حبشه کښي وفات سو، چي د هغه څخه وروسته سودهرضي الله عنها کونډه سوه، او هیڅ کومک کونکی او ملاتړ یې نه درلود، کچیري و خپل غیر مسلمان اهل او کورنۍ ته ورګرځیدلې وای نو عذاب به یې ورکړی وای او کیدای سوای چي بیرته یې و شرک ته دعوت کړې وای، او بل هیڅوک نه ؤ چي ددې کفالت او د دې د دین حفاظت وکړي.

نو له دې کبله خیرالبشرﷺ له سودهرضي الله عنها سره پداسي حال کښي نکاح وکړه، چي دا یوه مسکینه، کونډه او ناچاره وه، چي ددې نکاح په کولو سره پیغمبرﷺ د کونډو سره د نکاح کولو او هغوی ته د اسلامي بشري حقوقو په ورکولو سره یو اسلامي قانون یا حکم بیان کړ، پداسي حال کښي چي په نورو باطلو ادیانو او ملتونو کښي دارنګه ښځو ته هیڅ پاملرنه نه کیږي.

خو دا یو واضح حقیقت دی، چي رسول اللهﷺ ټول بشیریت ته رالیږل سوی دی، نه یو ځانګړي قوم ته، لکه پخواني پیغمبران چي به یو قوم ته رالیږل کیده.[1]

نو له دې کبله د پیغمبرﷺ پدې کړنې سره د نورو ټولو محرفو ادیانو او ملتونو هغه خرافات او د بشر ضد کړني باطلي کړې، چي د ښځو سره او په ځانګړي ډول به یې د کونډیانو سره کولې، پیغمبرﷺ دارنګه ښځو ته په نکاح کولو سره عزت ورکړ، چي په همدې مبارک سنت باندي ټول مومنان هم اقتداء کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم: ام المومنین عایشه صدیقه رضي الله عنها

ام المومنین عایشه رضي الله عنها د پیغمبر ﷺ هغه مبارکه میرمن وه، چي مخکي یې واده نه و کړی، پیغمبر ﷺ د زینب بنت جحش رضي الله عنها سره په نکاح کولو سره د تبني هغه عادت له منځه یو وړ چي مخکي د جهالت په زمانه کښي موجود ؤ.

همدا ډول رسول الله ﷺ د ام المومنین عایشه صدیقه رضي الله عنها سره په واده کولو سره د ورورولۍ پخوانی د جهالت رسم او عادت لمنځه یوړ، چي مخکي به عربو یو چا ته په ورور ویلو سره هغه حقیقي ورور ګاڼه او د هغه د لور سره به یې نکاح نه کول.

نو پیغمبر ﷺ د عایشې صدیقې رضي الله عنها په نکاح کولو سره د جاهلیت رسم او عادت لمنځه یو وړ، په داسي حال کښي چي د عایشې رضي الله عنها عمر ۹ کاله ؤ، او د پیغمبر ﷺ د وفات وروسته یې ۴۸ څلویښت کاله ژوند وکړ، چي د همدې نکاح څخه هدف ښځو او نارینو ته د دین نشر او د دین رسول ؤ،

د عایشې رضي الله عنها د علم تاثیر نن ورځ موږ وینو، کله چي مسجد نبوي ته داخل سو، نو هلته یو ستن د (اسطوانة عائشه) یعني د عایشې رضي الله عنها ستن) په نامه شتون لري، او صحابه به د همدې ستنې سره کښیناستل، د رسول الله رضي الله عنها تر وفات وروسته به یې د عایشې رضي الله عنها څخه په دیني امورو کښي پوښتني کولې، او عایشې رضي الله عنها به په ښه ډول جوابونه ورکول او دیني احکام به یې د خپلي کوټي څخه چي اوس د پیغمبر ﷺ مبارک قبر دی، تدریس او بیانول.

همدا ډول کله چي به ابوبکر، عمر، عثمان او نور صحابه رضي الله عنهم ؤ ته په دیني اموراتو کښي کوم مشکل پیدا کیدی، نو ام المومنین عایشې صدیقې رضي الله عنها ته به یې رجوع کول تر څو نوموړی مشکل حل کړي.[2]

په دې اړه مورخینو دا خبره ذکر کړې ده، چي د دین د څلرمي برخې احکام د رسول الله ﷺ د وفات څخه اته څلویښت کاله وروسته د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضي الله عنها په کوښښونو تر اسلامي امت پوري رسیدلي دي، او پخپله به یې په هغه کوټه کښي چي د پیغمبر ﷺ مبارک جسد پکښي ښخ سوی دی ژوند کوی، خو کله چي

[1] مخکنۍ مرجع، ص: (۱۵۵) المکتبة الشامله.
[2] مخکنۍ مرجع، ص: (۱۵۶-۱۵۵)المکتبة الشامله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمرﷺ وفات سو نو عایشيﷺ خپل ځای و عمرﷺ ته ورکړ تر څو عمرﷺ هلته د پیغمبرﷺ تر څنګ ښخ کړل سو، او عایشيﷺ به ویل زه اوس حیا کوم چي د عمرﷺ په شتون کښې هلته پاته سم.

حتی کله کله به ام المؤمنین عایشيﷺ د لویو صحابه ؤ ځیني فقهي خطاګاني هم اصلاح کولې، له دې کبله علامه سیوطي رحمه الله پدې اړه مستقله رساله هم لیکلې ده، او په هغه کښې یې دا خبره ذکر کړې ده چي څنګه ام المؤمنین عایشيﷺ د صحابه ؤ خطاګاني اصلاح کولې، او خپله رساله یې د (عین الاصابة فیما استدرکته عائشة علی الصحابة) په نوم نومولې، چي پدې رساله کښې یې د عایشيﷺ فتواوي رانقل کړي دي.

او په دې اړه یې یوه واقعه هم ذکر کړې ده، چي یوه ورځ ابوهریرهﷺ مسئله بیان کړل، چي د جنابت په حالت کښې روژه نه صحیح کیږي، نو عایشې او ام سلمېﷺ و ابوهریرﷺ ته خبر ورکړ چي د جنابت په حالت کښې روژه صحیح کیږي، ځکه چي نبيﷺ به کله کله د جنابت په حالت کښې په داسې حال کښې سهار کړ چي روژه به یې نیولې وه، او د پیشلمې وروسته به یې د جنابت غسل کوی.

د ابوموسی اشعريﷺ څخه روایت دی، دی فرمایې: چي کله به د پیغمبرﷺ پر صحابه ؤ باندي د یوې مسئلې په اړه علم کم سو، نو ام المومنین عایشيﷺ ته به یې رجوع کول، او هغې به د نوموړې مسئلې په اړه خبر ورکاوه.[1]

امام زهري تابعي رحمة الله علیه فرمایلي دي:

(کانت عائشة أعلم الناس یسألها الأکابر من أصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم ").

امام زهري تابعي رحمه الله د قبصه بن ذوئبﷺ څخه روایت کوي چي هغه فرمایې: عائشهﷺ تر ټولو خلګو زیاته عالمه وه، لویو صحابه ؤ به پوښتني ځیني کولې.[2]

عروه بن زبیرﷺ فرمایلي دي:

---

1 طبقات ابن سعد، ج:(۲)، صفحه: (۳۲۲)، ذکر من کان یفتي بالمدینه ویقتدي به من اصحاب رسول اللهﷺ.

2 سنن ترمذي، محمد بن عیسي الترمذي، مړینه: (۲۷۹هـ)، باب: من فضل عائشهﷺ، ص: (۷۰۵)، ج: (۵) تحقیق او تعلیق: احمد محمد شاکر، ناشر: مکتبة ومطبعة مصطفي البابي الحلبي – مصر، المکتبة الشامله، موافق للمطبوع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قَالَ: «مَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ أَعْلَمَ بِالْقُرْآنِ وَلَا بِفَرِيضَةٍ وَلَا بِحَلَالٍ وَلَا بِحَرَامٍ وَلَا بِشِعْرٍ وَلَا بِحَدِيثِ الْعَرَبِ وَلَا بِنَسَبٍ مِنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا» "[1]

ژباړه: عایشهرضي الله عنها تر هر چا په قرانکریم، په فرائضو، په حلالواو حرامو، په فقه، په شعر، په طب او د عربو په احوالو او نسب ښه پوهیده.

څلرم: ام المؤمنین حفصه بنت عمررضي الله عنها

حفصهرضي الله عنها مخکې د خُنَیْس بن حذافهرضي الله عنه تر نکاح لاندې وه، کله چې خنیس بن حذافهرضي الله عنه په بدر کښې شهید سو، نو دا کونډه پاته سوه.

په همدې حالت کښې رقیهرضي الله عنها د عثمان بن عفان میرمن هم وفات سوه، نو عمررضي الله عنه خپل لور و عثمانرضي الله عنه ته په نکاح ورکولو په هوډ کې سو، لکه څنګه چې په صحیح بخاري کې د عبدالله بن عمررضي الله عنهما څخه روایت دی، دی: فرمایې چې عثمانرضي الله عنه وفرمایل: (سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي، فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ، فَقَالَ: قَدْ بَدَا لِي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا، قَالَ عُمَرُ: فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ، فَقُلْتُ: إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ، فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا، فَكُنْتُ عَلَيْهِ أَوْجَدَ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ، فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ «خَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ» فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ، إِلَّا أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ ذَكَرَهَا، فَلَمْ أَكُنْ لِأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبِلْتُهَا).[1]

ژباړه: عثمانرضي الله عنه وفرمایل: زه به پدې اړه فکر وکړم، نو یو څو شپې تیرې سوې، وروسته یې وفرمایل: زما قصد د واده نه دی، نو بیا عمررضي الله عنه وویل: بیا ما ابوبکررضي الله عنه ته وویل: که ستا خوښه وي حفصه زما لور به درته په نکاح کړم، ابوبکررضي الله عنه چپ سو او هیڅ جواب یې را نکړ، د ابوبکررضي الله عنه دې چُپتیا زه د عثمانرضي الله عنه تر جواب زیات غمجن کړم، بیا څو ورځې تېرې سوې، بیا وروسته رسولﷺ مرکه د حفصېرضي الله عنها په هکله راته وکړل او حفصهرضي الله عنها مې ورته په نکاح کړه، وروسته ابوبکررضي الله عنه راته وویل: کله چې تا ما ته د حفصېرضي الله عنها په هکله د نکاح خبره وکړه او ما تاته هیڅ جواب درنکړ نو کیدای سي ستا په زړه کې به زما په اړه څه خبره درګرځیدلې وي، ما

[1] حلیة الأولیاء وطبقات الأصفیاء، أبو نعیم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسی بن مهران الأصبهاني (المتوفی: 430هـ)، ج:(۲) صفحه: (۴۹)،الناشر: السعادة - بجوار محافظة مصر، 1394هـ - 1974م، دار الکتب العلمیة- بیروت (طبعة 1409هـ بدون تحقیق)، مکتبه شامله، موافق د مطبعي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته وويل بلي هو، نو ابوبکرﷺ راته وويل: چي ما لدي کبله تاته جواب نه درکوی چي د حفصيﷺ په هکله رسول اللهﷺ خبره کړې وه، نو ما نه غوښتل چي د رسول اللهﷺ راز ښکاره کړم، خو کچيري رسول اللهﷺ حفصهﷺ نه وای په نکاح کړې نو بيا ما قبلول.

د يادوني وړ ده چي د پيغمبرﷺ نکاح د ام المؤمنين عايشې صديقيﷺ او ام المؤمنين حفصيﷺ سره د ټولنيز اړخه د لوی اهميت څخه برخمن ده، ځکه پدې نکاح سره د رسول اللهﷺ اړيکه او رابطه د ابوبکرﷺ او د عمرﷺ تر منځ قوي او تلپاتي سوه.

پنځم: ام المؤمنين زينب بنت خزيمهﷺ

د ام المؤمنين زينب بنت خزيمهﷺ مخکنی خاوند عبيده بن الحارث ؤ، چي د بدر په غزا کښې شهيد سو، او زينبﷺ د هغه ښځو له جملې څخه ده چي په خپل نفس او مال سره يې د الله په لاره کښې قرباني ورکړه، او د خپل خاوند پر شهيد کېدو باندي يې زيات صبر وکړ، تر څو چي مشرکينو ماته وخوړل او مسلمانان بري ته ورسيدل، چي پدې وخت کښې د ام المومنين زينبﷺ عمر شپيتو کالو ته نژدې سوی ؤ، او داسي څوک نه ؤ چي ددېﷺ سرپرستي يې کړې وای.

خو کله چي رسول اللهﷺ ددې په حال، صبر، جهاد، او اخلاص باندي خبريږي، نو رسول اللهﷺ په داسي حال کښې د نکاح لپاره مرکه ورليږي، چي مبارک عمر يې پنځه پنځوس ته نژدې ؤ، او زينبﷺ د رسول اللهﷺ تر وفات وروسته دوه کاله عمر درلود، او وروسته تر دوو کلونو يې خپل روح و الهي قضاء ته وسپاره.[1]

دا هغه نکاح وه چي هدف او حکمت يې د پيغمبرﷺ پر مروت او شهامت باندي دلالت کوي.

خو ددې سره بيا هم حاسدين اشخاص دنبيﷺ ددې عزتمني نکاح په کولو سره پر پيغمبرﷺ باندي د شهواني تهمت لګوي، نعوذبالله من ذالک.

[1] صحيح البخاري، باب: عرض الانسان ابنته او اخته علي اهل، ج:(۷) ص:(۱۳)، المکتبة الشامله، د طبعي موافق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم: ام المؤمنين ام سلمه هند المخزوميه رضي الله عنها

ام المومنين ام سلمه رضي الله عنها مخکې د عبدالله بن عبدالاسد په نکاح کښې وه، چې د اولينو مسلمانانو له ټولۍ څخه دی، خو کله چې حالات په مکه کښې ورباندې تنګ سول، نو د خپل خاوند سره يې يوځاي حبشې ته هجرت وکړ، خو وروسته يې خاوند په داسې حال کې د احد په غزا کې شهيد سو چې تر شا يې څلور يتيمان پرې ايښې وه، چې دوه کوچني هلکان او دوې کوچنۍ انجونې وې، او دوی د خپل پلار څخه وروسته بې کفيله او بې سرپرسته پاته سول، چې پدې حالت کښې د ام المومنين ام سلمې رضي الله عنها عمر د پنځه پنځوس او شپېتو تر منځ ؤ.

نو رسول الله ﷺ د ام سلمې رضي الله عنها ددې سخت حالت د درک کولو څخه وروسته د کفالت او سرپرستۍ پخاطر د نکاح لپاره مرکه ورولېږل، خو په اول سر کښې ام سلمې عذر وړاندې کړ، او وې ويل چې" زه زياته سپينسرې يم، او د يتيمانو مور يم، او زه غيرتي يم، يعني بوني نه خوښوم". نو پيغمبر ﷺ ددې رضي الله عنها د خبرې په جواب کې ورته وويل" زه د عمر د زياتوالي باک نه کوم، او يتيمان ما ته راوليږه، او زه الله جل جلاله ته دعا کوم چې ستا د زړه څخه غيرت يعني (بوني نه خوښول) ليرې کړي.

نو الله جل جلاله د رسول الله ﷺ دعا قبوله کړل، او د ام سلمې رضي الله عنها د زړه څخه د بونو نه خوښولو صفت پورته سو، او د پيغمبر ﷺ سره يې پر نکاح کولو باندې فيصله وکړل، پيغمبر ﷺ تر خپل اصلي پلار زيات د دې رضي الله عنها د يتيمانو سره مينه کول، او په ډېر ښه ډول يې پالنه او تربيه کول.[2]

ام المومنين ام سلمه رضي الله عنها د هغو ښځو له جملې څخه وه، چې د ام المؤمنين عايشې صديقې رضي الله عنها سره يوځای يې د ابوهريره رضي الله عنه هغه خطاء ور اصلاح کړل، چې ويل يې: د جنابت په حالت کښې روژه صحت نلري، نو ام سلمې او عايشې رضي الله عنهما په دواړو د ابوهريره رضي الله عنه دغه خطاء ور اصلاح کړل، ورته وې ويل چې پيغمبر ﷺ به په داسې حال کښې سهار کړ او روژه به يې وه چې غسل به يې لا نه ؤ کړی.

---

[1] تعدد زوجات رسو الله ﷺ ص:(۱۵۸).

[2] مخکنۍ مرجع، ص:(۱۵۸).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې واقعه څخه دا خبره معلومه سوه چي رسو الله ﷺبه کله کله د غسل پرځای په اوداسه ویدېدی او سهار وختي به ئې غسل کاوه، همدا سنت طریقه چي د شپې د کوروالی وروسته به یا څوک غسل کوي یا به په اوداسه ویدیږي.

اووم: ام المؤمنین زینب بنت جحش رضي الله عنها

ام المؤمنین زینب رضي الله عنها د پیغمبر ﷺ د اکا لور وه، او د عبدالله بن جحش خور وه، او عبدالله بن جحش هغه صحابي ؤ چي د بدر په غزا کښي شهید سو، رسول الله ﷺ لمړی د زینب رضي الله عنها نکاح د زید بن حارثه سره وکړل، او رسول الله ﷺ زید رضي الله عنه په زویوالي نیولی ؤ، او زید د رسول الله ﷺ په زوی مشهوره ؤ، خو ام المؤمنین زینب رضي الله عنها ته رسول الله ﷺ د شرف او نسب له وجي تر زید زیات فضلیت او شرف درلودی، ځکه چي زید رضي الله عنه مخکي له دې چي رسول الله ﷺ یې په زویوالي ونیسي یو غلام پاته سوی ؤ، نو له دې کبله د زید رضي الله عنه او زینب رضي الله عنها ترمنځ اړیکه خرابیدل، او په ځینو روایاتو کښي راځي، چي زینب رضي الله عنها و زید رضي الله عنه ته سختي خبري وکړي، نو زید رضي الله عنه رسول الله ﷺ ته شکایت وکړ، او د زینب رضي الله عنها د طلاق اراده یې وکړه، مګر رسول الله ﷺ هغه منع کړ او نصیحت یې ورته وکړ چي: " خپله کوروالا دې د ځان سره وساته" مګر ددې سره د دوی دوو تر منځ اختلافات ډیریدل تر څو چي زینب رضي الله عنها یې طلاقه کړل.[1]

الله جل جلاله د خپل حکمت لمخي غوښتل تر څو رسول الله ﷺ د جاهلیت جوړ سوی د تبني([1]) نظام له منځه یوسي، ځکه دا داسي نظام ؤ چي یو عربي به د یو بل چا زوی ته وویل چي ته زما زوی یې "زه ستا څخه میراث وړم او ته به زما څخه میراث وړې".

تبني (یا په زویوالي نیولی زوی) به په ټولو چارو کښي داسي ګرځیدی لکه خپل حقیقي زوی، حتی د زوجیت په مسائلو کښي هم د حقیقي اولاد په څیر معامله ورسره کیده.

مګر الله جل جلاله نه غوښتل چي د جاهلیت دغه فاسد نظام دې نور هم ادامه پیدا کړي،نو له دې کبله الله جل جلاله دغه نظام باطل کړ، په صحیح بخاري او صحیح مسلم کښي د عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روایت دی:

[1] تعدد زوجات رسول ﷺ، ص:(۱۵۹).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: «أَنَّ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ، مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كُنَّا نَدْعُوهُ إِلَّا زَيْدَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ»، {ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ} [الأحزاب: ۵ ایت])[2]

ژباړه: د عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روایت دی چي فرمایي: زید بن حارثه د رسول الله ﷺ آزاد سوی غلام به موږ په زید بن محمد ﷺ باندي یاداوه تر څو چي په دې اړه آیت شریف نازل سو. الله جل جلاله فرمایي: په خوله بللي زامن، د هغو خپلو پلرونو ته په منسوبولو وبولئ; دا د الله جل جلاله په وړاندي زیاته عادلانه خبره ده.[3]

نو له دې وروسته رسول الله ﷺ وفرمایل: " ته زید بن حارثه بن شرحبیل یې".

کله چي زیدبن حارثه رضي الله عنه زینب رضي الله عنها طلاقه کړل، الله جل جلاله رسول الله ﷺ ته امر وکړ چي زینب رضي الله عنها په نکاح کړي تر څو د تبني (یا زوي والي) نظام په کامل ډول لمنځه ولاړ سي.

لکه څنګه چي قرانکریم پر دې خبرې باندي شاهد دی چي رسول الله ﷺ د خلګو خبرو څخه په ویره کېنبي ؤ ځکه خلګ به وایې: چي محمد ﷺ د خپل زوی د ښځي سره نکاح وکړل،.

نو له دې وجي قرانکریم په دې اړه نازل سو، الله جل جلاله وفرمایل:

ژباړه: [اې پیغمبره ﷺ] هغه وخت (یاد کړه) چي تا هغه چا ته چي پر هغه باندي الله او تا لورینه کړې وه، وویل: "خپله مېرمن مه پرېږده او له الله څخهووېرېږه." په هغه وخت کېنبي تا پخپل زړه کېنبي هغه خبره پټه کړې وه چي الله جل جلاله د هغې ښکاره کول غوښتل، ته د خلګو څخه وېرېدلې، په داسي حال کېنبي چي الله ددې زیات حقدار دی چي ورڅخه ووېرېږې، بیا کله چي زید له هغې څخه خپل حاجت پوره کړ، نو موږ هغه (طلاقه شوې مېرمن) تا ته په نکاح کړه، تر څو چي پر مؤمنانو د خپلو په خوله بللیو زامنو د مېرمنو په باب څه ستونزه پاته نسي، کله چي هغوی خپل حاجت ترې پوره کړی وي، او د الله حکم خو باید عملي سوی وای.[4]

ددې قطعي حکم څخه وروسته بل ایت نازل سو چي د پیغمبر ﷺ څخه وروسته بل نبي نه راځي او هغه دغه لاندي ایت دی:

[1] غیر نسبي زوی حقیقي زوی بلل.
[2] صحیح بخاري، ج۶ ص۱۱۶، حدیث۴۷۸۲، مکتبه شامله، د چاپ موافق.
[3] پښتو ژباړه: کشاف.
[4] سورت الاحزاب (۳۷) ایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

{مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيماً}[1]

ژباړه: (اې خلګو!) محمد ﷺ ستاسي له نارينه و څخه د هيچا پلار نه دی، هغه خو د الله رسول او اخرنی او وروستنی نبي دی، او الله په هر شي علم لرونکی دی.[2]

دا خبره د يادولو وړ ده چي د پيغبر ﷺ څخه وروسته بل پيغمبر نه راځي، کچيري پيغمبر ﷺ د تبني (يا زويوالي) نظام له منځه وړی نه وای، پداسي حال کښي چي رسول الله ﷺ په زړه کښي د خلګو د خبرو ويره هم لرل، نو چا به دا بدعت له منځه وړی وای؟.

په قرانکريم کښي د پدې اړه صريح نص راغلی دی، الله عزوجل فرمايې: {زَوَّجْنَاكَهَا}، يعني موږ به زينب رضي الله عنها در په نکاح کړو، او دايې ځکه د پيغمبر ﷺ په نکاح کړه تر څو د زويوالي بدعت له منځه په يوسي، نو د پيغمبر ﷺ لپاره دا کار حتمي ؤ تر څو د زيد رضي الله عنه د طلاقي سوي ښځي يعني زينب رضي الله عنها سره نکاح وکړي، ځکه که رسول الله ﷺ دا کار ونکړي نو څوک به دا کار ترسره کړي ځکه چي د محمد ﷺ څخه وروسته بل پيغمبر نه راځي.[3]

نو د رسول الله ﷺ هره نکاح د حکمت څخه خالي نه ده، لکه څنګه چي مخکي واضح سول زيد رضي الله عنه د رسول الله ﷺ متبني زوی ؤ، يعني خپل نسبي زوی يې نه ؤ، بلکه په زويوالي يې نيولی ؤ، نو رسول الله ﷺ وغوښتل ترڅو زينب ورپه نکاح کړي، او همداسي وسول، خو وروسته د زيد رضي الله عنه او زينب رضي الله عنها تر منځ ژوند تريخ سو، او بلاخره يې طلاقه کړل، په لمړي سر کښي رسول الله ﷺ نه غوښتل چي زينب رضي الله عنها په نکاح کړي خو وروسته الهي امر ورته وسو تر څو زينب رضي الله عنها په نکاح کړي او د متبني يا زويوالي د جاهليت نظام باطل کړي، نو همداسي وسول رسول الله ﷺ پدې نکاح سره د ابد لپاره د زويوالي نظام باطل اعلان کړ، او دا يې وښودل چي غير نسبي زوی د حقيقي زوی په شان په احکامو کښي سره يو شان نه دی.

---

[1] سورت الاحزاب (۴۰) ايت.

[2] پښتو ژباړه: کشاف

[3] تعدد زوجات رسول ﷺ، ص: (۱۶۰).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم: ام المؤمنین جویریه بنت الحارث رضي الله عنها

ام المؤمنین جویریه رضي الله عنها مخکي د ماتع بن صفوان په نکاح کښي وه، او ماتع د اسلام او په ځانګړي ډول د رسول الله ﷺ سخت دښمن ؤ، ماتع بن صفوان د بني مصطلق په غزا کښي ووژل سو، او جویریه رضي الله عنها مسلمانانو بندي ونیول.

ام المؤمنین جویریه رضي الله عنها د بنو مصطلق د قبیلې د مشر لور وه، او بني مصطلق هغه قبیله وه چي پر مسلمانانو به یې حملې کولې او ضرر به یې ورته رسوی.

په ابو داود کي د ام المؤمنین عایشې رضي الله عنها څخه روایت دی، فرمایي:

ژباړه: د حدیث لنډ مفهوم: جویریه رضي الله عنها د بني مصطلق په غزا کښي د ثابت بن قیس په برخه وینځه ونیول سول، نو رسول الله ﷺ ازداه کړل، او بیا یې د جویرې رضي الله عنها په خوښه په نکاح کړل، نو د نکاح خبره په خلګو کښي مشهوره سول، او رسول الله ﷺ د جویرې رضي الله عنها له وجي کوچنیان او د بني مصطلق د قبیلې سل نفره ازاد کړل.[1]

نو ددې مبارکي نکاح په کولو سره د بنو مصطلق د قبیلې لارشکونه او حسد د مسلمانانو په وړاندي کم سو.

رسول الله ﷺ مخکي له دې چي د جویرې رضي الله عنها سره نکاح وکړي د دوو خبرو اختیار یې ورکړ:

لمړی: دا چي یا به د خپل پلار سره خپل قوم ته ځي.

دوهم: یا به اسلام راوړي او د پیغمبر ﷺ سره به نکاح کوي.

نو جویرې رضي الله عنها د کفر او خپلې قبیلې ته د رجوع پر ځای اسلام او د رسول الله ﷺ سره نکاح کول یې اختیار او خوښ کړل.

نو ددې مبارکي نکاح په سبب د بنو مصطلق قبیلې ایمان راوړ او ازاد سول، او د لارشکوني کارونه یې پرېښول.

نو وروسته به خلګو ویل: "چي جویریه رضي الله عنها د خپل قوم د ایمان راوړولو سبب سوه".

---

[1] سنن ابي داود، ابو داود سلیمان بن الاشعث، السجستاني، مړینه(۲۷۵هـ)، ج:(۴) ص:(۲۲) حدیث:(۳۹۳۱)، محقق:محمد محي الدین عبد الحمید، ناشر: مکتبة العصریة، بیروت، مکتبه شامله، د طبعي موافق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم: ام المؤمنین ام حبیبه رضي الله عنها

ام المؤمنین ام حبیبه رضي الله عنها د ابو سفیان لور وه، او ابو سفیان د اسلام په لمړي سر کښې د ابوجهل څخه وروسته د اسلام سرسخت دښمن ؤ.

ام حبیبې رضي الله عنها په مکې دور کښې اسلام قبول کړی ؤ، او بیا د خپل مخکني خاوند عبدالله بن جحش سره یوځای یې حبشې ته هجرت وکړ، او خاوند یې په داسې حال کښې په حبشې کښې وفات سو چې دې نه کوم کومک کونکی درلود او نه سرپرست، سره ددې کچیري دا و مکې ته ستنه سوې وای، نو پایله به یې دا وای چې پلار به یې دوباره کفر ته مجبوره کړې وای، او یا به یې سخت عذاب ورکړی وای، او په مدینې منورې کښې داسې څوک نه ؤ چې ددې سرپرستي او کفالت دې یې کړی وای.

کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د ام حبیبې رضي الله عنها د خاوند په وفات خبر سو، نو د سرپرستۍ په اساس ئې مرکه ورولیږل، د حبشې باچا نجاشي ته یې نفر ور ولیږل تر څو د ام حبیبې واده د پیغمبر صلی الله علیه وسلم سره ور وکړي، نو کله چې ام حبیبه علیها السلام د پیغمبر صلی الله علیه وسلم په مرکه باندې خبره سوه، نو بې حده خوشحاله سول، او رسول الله صلی الله علیه وسلم سره یې پر نکاح کولو رضایت وښود، نو نجاشي ام حبیبه رضي الله عنها د رسول الله صلی الله علیه وسلم په نکاح کړل، او خپله نجاشي د رسول الله صلی الله علیه وسلم لخوا ام حبیبې رضي الله عنها ته څلور سوه دیناره مهر ورکړ، او سره د نورو تحفو یې و رسول الله صلی الله علیه وسلم ته ولیږل، چې پدې وخت کښې د ام حبیبې رضي الله عنها عمر اوه دېرش کاله ؤ، کله چې ابوسفیان پدې واده باندې خبر سو نو تائید یې وکړ.

ددې نکاح تر شا لوی حکمت نغښتی ؤ، او هغه حکمت د ابو سفیان او د قوم د زړه میلان پیدا کول ؤ، چې ددې نکاح په سبب په مکه کښې پرمسلمانانو باندې عذاب کم سو، اومشرکینو د صلحې سره زیات رغبت پیدا کړ.

ابو سفیان په داسې حال کښې مدینې منورې ته ځي چې د صلحې د نوې کولو پلان لري، او د خپل لور ملاقات د رسول الله صلی الله علیه وسلم په کور کښې کوي، او ام حبیبه رضي الله عنها خپل پلار ابوسفیان ته دا خبره کوي چې د اسلام څخه ماسیوا انسان د عزت وړ نه دی که څه هم خپل پلار وي، نو ددې مبارکې نکاح څخه وروسته ابوسفیان د مسلمانانو په مقابل کښې جنګ کونکی نه دی راوتلی.[1]

[1] تعدد زوجات الرسول صلی الله علیه وسلم، ص:(۱۰۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم: ام المؤمنین صفیهرضي الله عنها

ام المؤمنین صفیه رضي الله عنها د یهودو د بنو قریظه د مشر حیي بن اخطب لور وه،بنو قریظه او بنو نضیر دوې داسې قبیلې وې چې د رسول الله ﷺ سره یې د صلحې تړون کړی ؤ، خو وروسته همدغو دوو قبیلو خیانت او غدر وکړ او تړون یې مات کړ.

صفیه رضي الله عنها د خیبر په غزا کښې د خپل خاوند د قتل وروسته بندي ونیول سول.

کله چي صفیه رضي الله عنها و رسول الله ﷺ ته ورغلل، نو رسول الله ﷺ ورته وویل:

" ستا پلار زما سره سخته دوښمني کول تر څو چي الله عزوجل قتل کړ". " نو صفیې رضي الله عنها ورته وویل: اې د الله رسوله؛ الله عزوجل پخپل کتاب کښې فرمایې: {وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى} ". ژباړه: هیڅ پیتی پورته کوونکی د بل پیتی نه پورته کوي.

نو رسول الله ﷺ ورته وویل: "کچیري تا اسلام خوښ کړ نو زه به دې د خپل ځان سره وساتم، او که دې چیري یهودیت اختیار کړ نو کیدایسي چي ازاده دې کړم، تر څو دوباره خپل قوم ته ورسې"، نو صفیې رضي الله عنها وویل: " اې د الله رسوله ما اسلام پیژندلی دی، او مخکې له دې چي ما دعوت کړې ما ته صادق بللی وې، او په یهودیت کښې به زه په ډېر لښکر څه وکړم، او په یهودیت کښې به زه په پلار او ورور څه وکړم، او تا ماته د کفر او اسلام اختیار راکړ، نو ماته الله عزوجل او رسول ﷺ تر ازادولو او قوم ته تر ګرځېدو زیات خوښ او محبوب دي".

نو رسول الله ﷺ د صفیې رضي الله عنها سره د هغې په رضایت نکاح وکړل، چي ددې نکاح څخه وروسته زیات شمېر یهودو اسلام قبول کړ، او ددې وروسته یهودو د نورو عربي قبیلو سره د رسول الله ﷺ په مقابل کښې لاس نه دی یو کړ.[1]

(c) ketabton.com: The Digital Library

یولسم: ام المؤمنین میمونه رضي الله عنها

ام المؤمنین میمونې رضي الله عنها د رسول الله ﷺ څخه مخکې دوه ځلې نکاح کړې ده، چې دوهم خاوند یې (ارحم بن عبدالعزی) د هجرت په اووم کال مړ سو، او ام المؤمنین میمونه رضي الله عنها د مور لخوا د (زینب بنت خزیمه رضي الله عنها) خور وه، دا نکاح د لوی مصلحت څخه برخمنه ده، ځکه چې میمونه رضي الله عنها د ځینو عربي قبایلو د مشر د ښځې خور وه، هغه قبایل چې د اسلام او مسلمانانو په مقابل کښې سره یو وه.

همدغو قبېلو د رسول الله ﷺ څخه غوښتنه وکړه تر څو (۷۰) داسې خلګ د دوی قبېلې ته واستوي چې عالمان وي، تر څو دوی ته دین ور زده کړي، خو دوی د رسول الله ﷺ د اصحابو سره غدر وکړ او وې وژل.

نو دوی همداسې پر خپلې دوښمنۍ پاته سول، تر څو چې رسول الله ﷺ د میمونې رضي الله عنها په نکاح سره د دوی د مشر سره خپلوي وکړه.[1]

نو ددې وروسته د نوموړو قبایلو دښمني د مسلمانانو په مقابل کښې کم سوه، او د عربو سره یې د مسلمانانو په مقابل کښې د لاس یو کولو څخه ډډه وکړه.

ومن الله التوفیق

پورتنۍ موضوع مې دکندهار پوهنتون د شرعیاتو پوهنځي څخه د فراغت لپاره په کال د ۱۳۹۵کې لیکلې وه، د نظر ثاني وروسته مې دوباره تصحیح کړل، دا چې دا موضوع د زیات ارزښت څخه برخمن ده او نن ورځ ددې موضوع اړوند سوالونه د کفارو په ځانګړې ډول د ملحدینو او مستشرقینو له لوري مسلمانانو ته متوجه کیږي نو هر مسلمان باید دا کتاب یو وار خامخا ووائې او تر نورو مسلمانانو پورې ئې ورسوي تر څو د ملحدینو او مستشرقینو د سوالونو لپاره جواب ویونکې و اوسي.

سبحانک الله وبحمدک اشهد ان لااله الا انت استغفرک و اتوب الیک.

[1] مخکنۍ مرجع، ص:(۱۰۷).

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

1. د زیاتو مېرمنو کول خپله د الله عَزَّوَجَلَّ لخوا و رسول الله ﷺ ته حکم او د نبي عَلَیهِ السَّلَام ځانګړتیا وه.
2. د نبي کریم ﷺ په هر قول، فعل او تقریر کښې زیات حکمتونه او مصلحتونه نغښتي ، چي په احساسولو سره یې نور هم ایمان ته زیاتوب وربخښي.
3. نبي عَلَیهِ السَّلَام د زیاتو میرمنو په لرلو کي یوازي نه دی، بلکه تیرو پیغمبرانو علیهم السلام هم زیاتي مېرمني لرلي.
4. د جاهلیت په زمانه کي کفارو هم زیاتي مېرمني په یوه وخت کي لرلي او نکاح ئې ورسره جایز بلل.
5. د دې نقلي او منطقي بحث څخه وروسته دا خبره په ډاګه کیږي چي د ملحدینو ، مستشرقینو او نورو کفارو تهمتونه او تورونه د نبي عَلَیهِ السَّلَام په شان کي د نورو تورونو په شان بې بنسته او بې اصله دي.

[1] تعدد زوجات الرسول ﷺ، ص:(۱۰۷).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصادر

1. قرانکريم.
2. ابو داود، ابو داود سليمان بن الاشعث، السجستاني، سنن ابي داود، مړينه(۲۷۵هـ)،محقق:محمد محي الدين عبدالحميد، ناشر: مكتبة العصرية، بيروت، مکتبه شامله، د طبعي موافق.
3. ابن حبان، محمد بن حبان البستي، صحيح ابن حبان، متوفي: ۳۵۴هـ، ناشر: مؤسسة الرسالة- بيروت.
4. ابن كثير، أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي، البداية والنهاية، ،(المتوفى: **774**هـ)، الناشر: دار إحياء التراث العربي، الطبعة: الأولى **1408**، هـ - **1988** م، ترقيم الكتاب موافق للمطبوع.
5. ابن راهويه، ابو يعقوب اسحاق بن ابراهيم مشهور په ابن راهويه، مسند اسحاق بن راهويه، ، مړينه:(۲۳۸هـ)، محقق: د.عبدالغفور بن عبدالحق البلوشي، ناشر: مكتبة الايمان- المدينه المنوره.
6. ابن سعد، الطبقات الكبرى، (المتوفى: **230**هـ، نشرونکی: دار لکتب العلمية-بيروت.
7. الأصبهاني، أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسى بن مهران الأصبهاني، حلية الأولياء وطبقات الأصفياء، (المتوفى: **430**هـ)، ناشر: السعادة - بجوار محافظة مصر، مکتبه شامله.
8. بخاري، محمد بن إسماعيل البخاري، صحيح البخاري، الناشر: دار طوق النجاة.
9. بن حنبل، امام احمد بن حنبل ،مسند احمد، محقق: شعيب الارنؤوط، عادل مرشد او نور، نشرونکی: مؤسسة الرسالة، المکتبة الشامله، موافق د طبعې.
10. ترمذي، محمد بن عيسي الترمذي، سنن ترمذي، ، مړينه: (۲۷۹هـ)، ناشر: مكتبة ومطبعة مصطفي البابي الحلبي – مصر.
11. جوهري، محمد ربيع محمد الجوهري، موسوعة بيان الاسلام، دويمه برخه، د رسولانو بيان، د نبيﷺ د ژوند په اړه شبهات، د في ډي ايف کتاب په حواله.
12. ذهبي، شمس الدين أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قَايْماز الذهبي، تذكرة الحفاظ، (المتوفى: **748**هـ)، ناشر: دار الكتب العلمية بيروت-لبنان، الطبعة: الأولى، **1419**هـ- **1998**م، د چاپ موافق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

13. علوان ، عبدالله ناصح علوان، تعددالزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبيﷺ، ناشر: درالسلام.

14. صابوني ، محمد علي صابوني، رفع ابهامات و اباطیل از تعدد زوجات رسول اللهﷺ، ، فارسي ژباړه: د عقیدې سایټ، ناشر: د عقیدې سایټ.

15. مرتضی، ملك غلام مرتضی، تعدد زوجات الرسول صلی الله علیه وسلم، ، د چاپ موافق ، ناشر: مجلة الجامعة الإسلامیة بالمدینة المنورة.

16. نیسابوري، مسلم بن الحجاج ابوالحسن القشیري النیسابوري، صحیح مسلم، متوفي: ۲۶۱هـ، ناشر: دار احیاء التراث العربي- بیروت.

18. www.almaany.com، معجم المعاني الجامع.

20. http://fatwa.islamonline.net/، فتوا اسلام ان لاین .نیټ

په درنښت

شکرالله (رسولي)

۱۴۳۹/شعبان/۲۲

۱۳۹۷/ثور/۱۸

تلیفون شمېره:0700988015

ایمیل ادرس:rasooly99@yahoo.com

فیسبوک ادرس: Shukrullah.Rassooly1

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library